

Významná fauna Karlovarského kraje

- Karlovarský kraj patří k přírodovědně nejpozoruhodnějším oblastem České republiky. Na relativně malém území se zde střídají horské polohy Krušných hor, rozsáhlé lesní komplexy Slavkovského lesa a Doupovských hor, rašeliniště a mokřady, hluboká údolí řek i kulturní krajina Chebska a Sokolovska. Právě mimořádná pestrost prostředí je důvodem, proč se zde dochovala řada vzácných, ohrožených a v některých případech i celoevropsky významných druhů živočichů.
- Zvláštní postavení mezi nimi má **tetřívek obecný** (*Lyrurus tetrix*), jeden z nejvýraznějších symbolů západní části Krušných hor. Tetřívek potřebuje otevřenou horskou krajinu s rašeliništi, vřesovišti, řídkými porosty a mozaikou mladších lesů. Právě tento typ prostředí se na některých místech Krušných hor dosud zachoval. Česká populace tetřívky však dlouhodobě klesá, a proto má ochrana jeho stanovišť mimořádný význam. Společně s ním patří k charakteristickým horským druhům také **sýc rousný** (*Aegolius funereus*), drobná sova vázaná především na starší lesní porosty.
- Neméně významnou oblast představují **Doupovské hory**. Rozsáhlé a dlouhodobě méně intenzivně využívané území vytvořilo mimořádně příznivé podmínky pro velké množství živočišných druhů. Hnízdí zde například **čáp černý** (*Ciconia nigra*), který na rozdíl od svého známějšího bílého příbuzného vyhledává klidné lesní oblasti s dostatkem potoků, mokřadů a drobných vodních ploch. K významným druhům patří rovněž **výr velký** (*Bubo bubo*), největší evropská sova, dále **včelojed lesní** (*Pernis apivorus*), **lelek lesní** (*Caprimulgus europaeus*), **datel černý** (*Dryocopus martius*) nebo **žluna šedá** (*Picus canus*).
- Doupovské hory jsou současně důležitým útočištěm obojživelníků. Vyskytují se zde například **čolek velký** (*Triturus cristatus*) a **kuňka ohnivá** (*Bombina bombina*), druhy závislé na zachování tůní, mokřadů a dalších drobných vodních biotopů. Jejich přítomnost je současně ukazatelem dobrého stavu krajiny, protože oba druhy citlivě reagují na vysušování, znečištění a intenzivní hospodaření.
- Jedním z nejpozoruhodnějších živočichů Karlovarska je **užovka stromová** (*Zamenis longissimus*). Její výskyt v údolí Ohře patří k významným zoologickým zvláštnostem regionu. Zdejší populace je geograficky izolovaná od hlavního areálu druhu a patří k nejseverněji položeným populacím užovky stromové v Evropě. Had vyhledává teplá, členitá stanoviště, okraje lesů, stráně, zahrady a starší stavby. Jeho přežití je proto úzce spojeno nejen s ochranou přírody, ale i s citlivým hospodařením v kulturní krajině.

- Mimořádný význam má rovněž fauna čistých vodních toků. Na Ašsku se nacházejí lokality výskytu **perlorodky říční** (*Margaritifera margaritifera*), jednoho z nejohroženějších sladkovodních bezobratlých v Evropě. Perlorodka je mimořádně citlivá na kvalitu vody i na stav celého povodí. Ke svému rozmnožování navíc potřebuje přítomnost vhodných hostitelských ryb. Její výskyt je tak známkou mimořádně zachovalého vodního prostředí.
- Zcela mimořádné zastoupení mají v Karlovarském kraji také bezobratlí. K nejvýznamnějším patří **hnědásek chrastavcový** (*Euphydryas aurinia*), vzácný denní motýl vázaný na specifické typy vlhkých luk. Karlovarský kraj patří k nejdůležitějším oblastem jeho současného výskytu v České republice. Velmi cenným druhem je rovněž **střevlík Menétriesův** (*Carabus menetriesi pacholei*), chladnomilný brouk vázaný na horská rašeliniště. Jeho výskyt dokládá mimořádnou biologickou hodnotu krušnohorských vrchovišť.
- Z lesních savců mají významné postavení také netopýři. Staré lesy, historické důlní štoly, sklepy a další podzemní prostory Slavkovského lesa a Krušných hor poskytují řadě druhů vhodná zimoviště i úkryty. K významným druhům patří například **netopýr černý** (*Barbastella barbastellus*) a **netopýr velký** (*Myotis myotis*).
- Význam fauny Karlovarského kraje nespočívá pouze v počtu vzácných druhů. Podstatná je především skutečnost, že se zde dochovaly celé komplexy přírodních stanovišť – horská rašeliniště, staré lesy, mokřady, říční údolí i extenzivně využívané louky. Právě zachování těchto prostředí je základní podmínkou další existence nejceněnějších živočišných druhů regionu.
- Za **symbolické představitele fauny Karlovarského kraje** lze považovat především tetřívka obecného, užovku stromovou, perlorodku říční, hnědásku chrastavcového, střevlíka Menétriesova, sýce rousného, čápa černého a vzácné druhy netopýrů. Společně dokládají, že Karlovarský kraj není jen krajem lázeňských měst a historických památek, ale rovněž územím s mimořádně cenným a často unikátním přírodním bohatstvím.

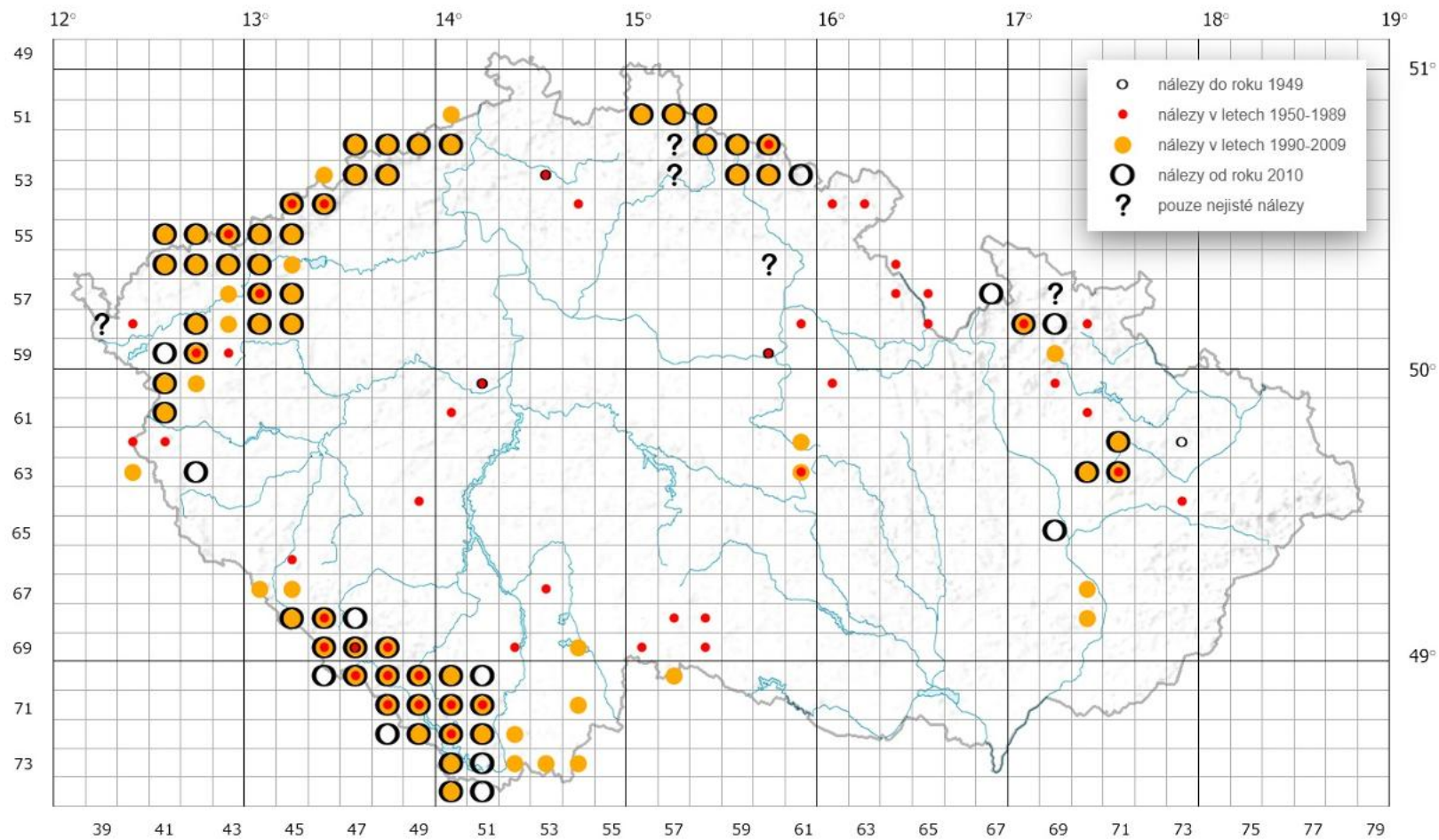
Tetřívěk obecný (*Lyrurus tetrrix*)

- Jeden ze skutečně symbolických druhů západních Krušných hor. Právě kvůli ochraně tetřívka a sýce rousného byla od 1. ledna 2025 vyhlášena ptačí oblast **Západní Krušné hory** o rozloze přibližně 140 km². Zahrnuje mimo jiné Rolavská vrchoviště a Božídarské rašeliniště.
- Jedná se o středně velký druh tetřeva. Samec dosahuje výšky 60 cm a váhy kolem 1,1-1,8 kg. Délka samčího křídla je 25-29 cm, ocas měří 17-22 cm. Podstatně menší samice dosahuje výšky kolem 45 cm. Váží 0,8-1,1 kg, její křídlo měří 21-26 cm a ocas 11-13 cm.
- Samec je černý (s nafialovělým leskem), bílé jsou pouze spodní ocasní krovky, spodina křídla a úzká křídelní páska. Nápadný je červený hřebínek nad okem a lyrovitý ocas. Samice je nenápadná, šedohnědá s černým proužkováním.
- Areál rozšíření druhu sahá od západní Evropy přes rozsáhlé území Eurasie východně až po Ochotské moře. Stálý.
- V České republice byl tetřívěk nejpočetnější kolem roku 1910, od té doby jeho počty neustále klesají. Mimo to postupně vymizel z většiny území. Hlavními oblastmi výskytu jsou v současné době Krušné hory (200 samců, cca polovina české populace), Jizerské hory (35 samců) a Krkonoše (75 samců), malé populace žijí na Šumavě, v Doupovských horách, Slavkovském lese, Novohradských horách, Oderských vrších, Králickém Sněžníku a Jeseníkách. V letech 1973-1977 byla celková početnost odhadována na 2500-4500 samců, v letech 1985-1989 na 1100-2200 samců a v letech 2001-2003 na 800-1000 samců a v letech 2015-2018 již jen na 400-500 samců. Zvláště chráněný jako silně ohrožený druh. Osidluje různé biotopy (slatiny, rašeliniště, lesní paseky, vřesoviště aj.).

Výskyt druhu *Lyrurus tetricus* dle záznamů v ND OP

Aktualizováno 25.11.2024

Kartografická prezentace © AOPK ČR 2024, podkladová data © ČÚZK

Sýc rousný (*Aegolius funereus*)

- Malá horská sova starších lesních porostů Krušných hor; spolu s tetřívkem patří mezi hlavní předměty ochrany nové ptačí oblasti.
- Je druh sovy z čeledi puštíkovitých. Má rozsáhlý areál rozšíření, rozprostírající se v pásmu tajgy v Severní Americe, Evropě i Asii, a izolovaně i jižněji. Typický biotop pro něj představují rozlehlé staré jehličnaté lesy, ale místy žije i ve smíšených a listnatých porostech, kde vždy vyžaduje přítomnost doupných stromů nebo aspoň vhodných hnízdních budek.
- Zbarvena je nenápadně, svrchu hnědě se světlým skvrněním a zespodu bělavě s rozpitými hnědými skvrnami. Nejvýraznější je u ní světlý, tmavě ohraničený závoj, který jí v kombinaci s velkýma žlutýma očima propůjčuje jakoby udivený výraz. Sýc rousný je aktivní až na výjimky výhradně v noci, kdy loví hlodavce a další drobné savce; pravidelně, ale nikterak často ukořisťuje také menší ptáky, a to zejména v obdobích, kdy se potýká se sníženou dostupností primární kořisti. Jako hnízdo využívá opuštěné dutiny vytesané datlem černým a žlunou nebo vhodné hnízdní budky, do kterých snáší 3-6 bílých vajec. Na zahřívání vajec, jakož i na krmení malých mláďat se podílí výhradně samice, která v této době zůstává na hnízdě prakticky nepřetržitě, a je tudíž odkázána na donášku potravy ze strany samce. Mláďata hnízdo opouští po 30-32 dnech jako ještě ne zcela vzletná a několik dalších týdnů jsou rodiči krmena mimo něj. Významné predátory sýce rousného v celé Evropě představují kuny, které stojí za signifikantní částí ztrát na hnízdech a patrně i na vylétaných mláďatech.
- Mezinárodní svaz ochrany přírody hodnotí sýce rousného s odkazem na rozlehlý areál rozšíření jako málo dotčený druh. V Česku se tato pravidelně, ale nijak početně hnízdící sova stačila od 60. let 20. století rozšířit z pohraničních horstev také do řady níže položených oblastí, a to hlavně na území jižních a jihozápadních Čech a Českomoravské vrchoviny. Dle Zákona o ochraně přírody a krajiny je sýc rousný přesto uveden na seznamu zvláště chráněných druhů ptáků v kategorii silně ohrožených taxonů a požívá proto zvýšené právní ochrany.

BUILT TO HUNT BY SOUND

Aegolius funereus

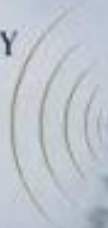
ASYMMETRICAL HEARING

The ear openings are positioned at different heights on the skull.

PINPOINTING PREY

This asymmetry helps the owl determine where a sound is coming from — including its height and distance.

A NIGHT HUNTER

From a perch, it listens for small mammals before gliding down and striking with its talons.

A BORROWED NURSERY

Aegolius funereus

CAVITY NESTER

Tengmalm's Owls nest in natural tree cavities and holes excavated by woodpeckers.

THE FEMALE CHOOSES

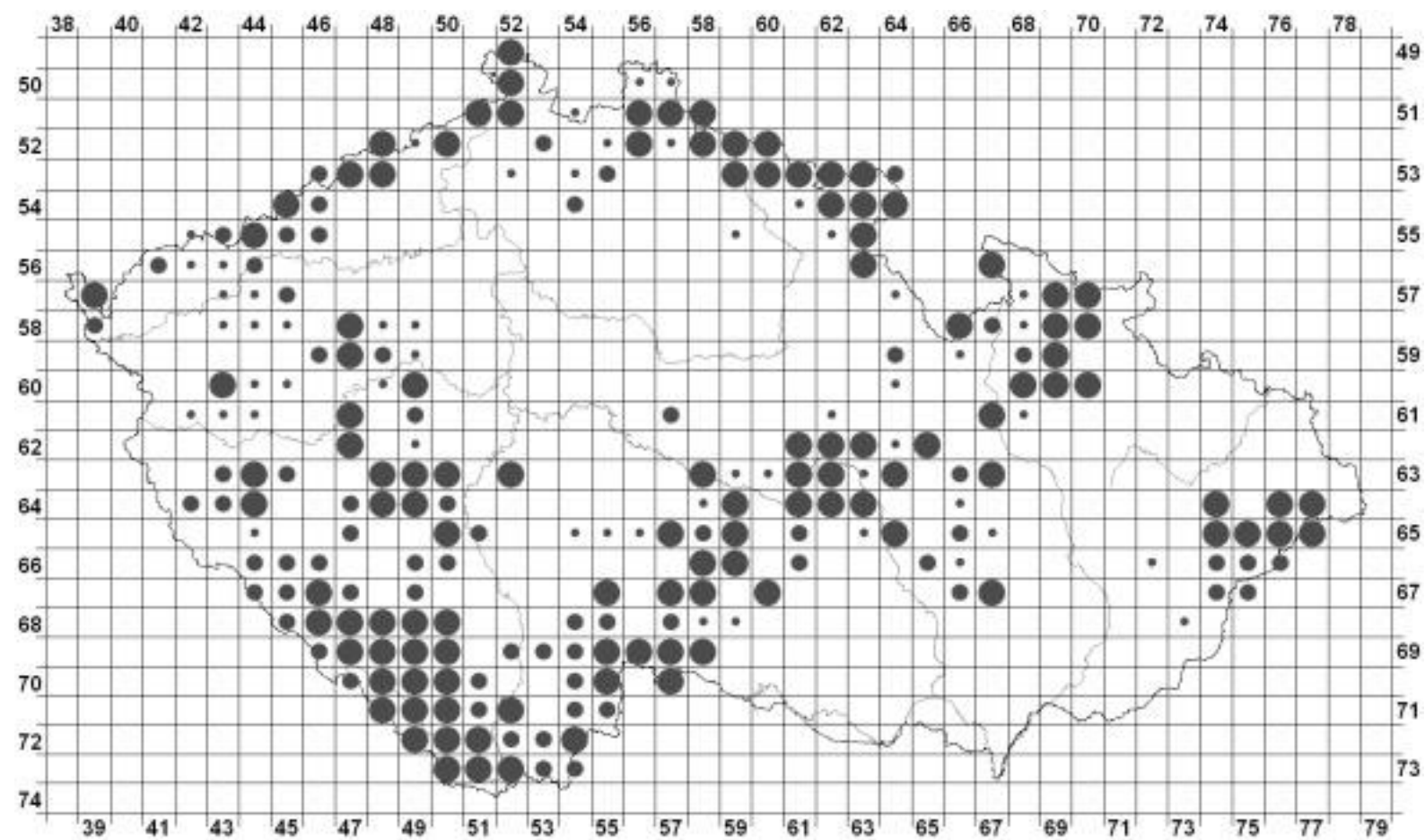
A male may advertise several potential nest sites within his territory, from which the female selects one.

2-9 EGGS

The clutch consists of dull white eggs protected deep inside the tree cavity.

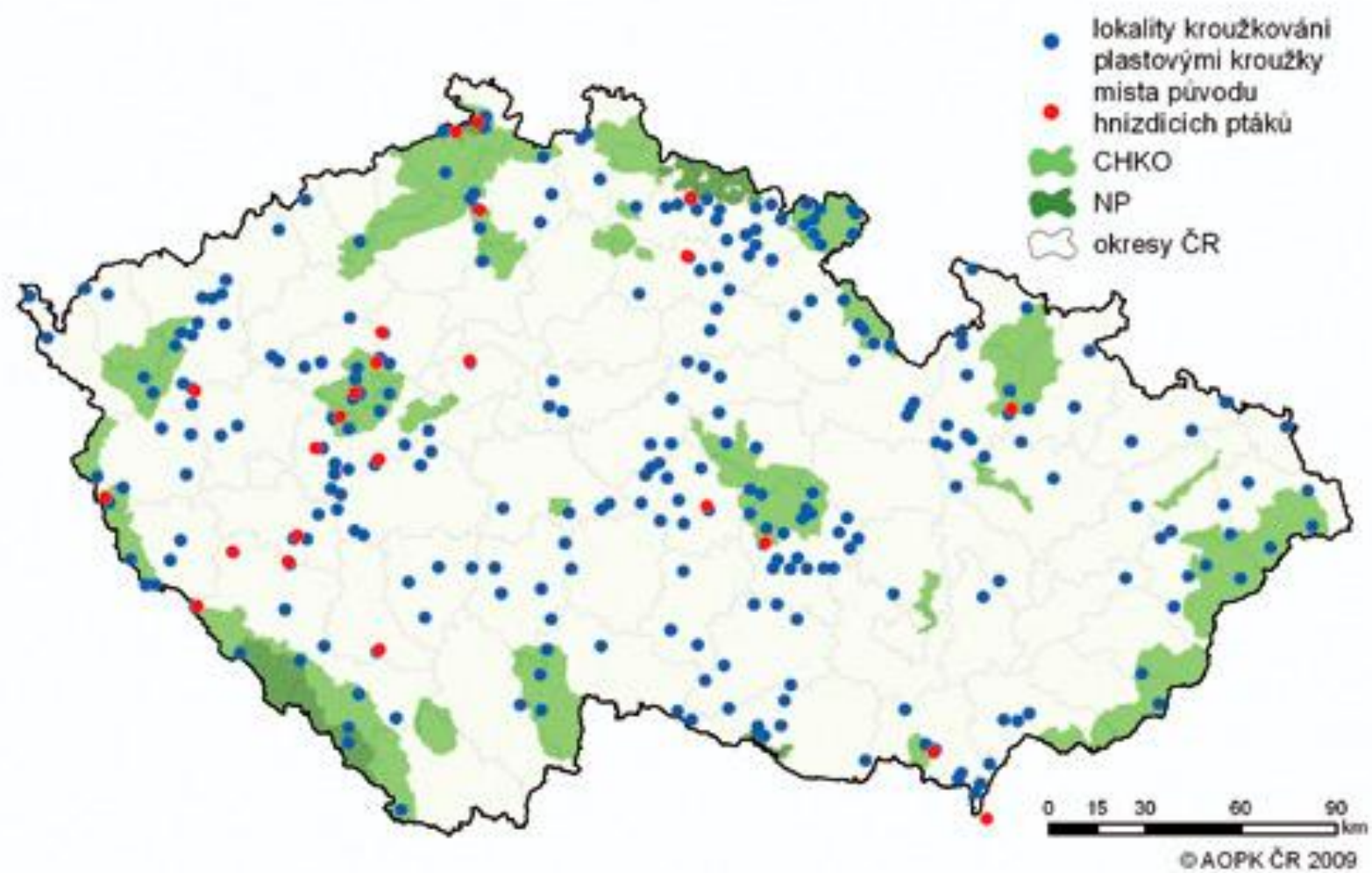

Čáp černý (*Ciconia nigra*)

- Typický obyvatel rozsáhlých klidných lesů s vodními toky. Významnou oblastí jeho výskytu jsou zejména Doupovské hory.
- Je to velký, převážně černý pták s bronzovým leskem, červeným dlouhým zobákem a bílým břichem. Mezi samcem a samicí téměř není rozdíl, mláďata jsou matně hnědá s šedozeleným zobákem. Dožívá se věku přes 15 let.
- Tento plachý, vzácnější obyvatel horských lesů, pahorkatin a lužních lesů žije jednotlivě a velmi skrytě. Hnízdo z klacků a větví bývá schováno v lesích v korunách starých stromů nebo na skalách. Je rozšířen ve většině střední a východní Evropy a v mírnějších oblastech Asie až po Dálný východ. Evropské a západoasijské populace táhnou na zimu do střední a západní Afriky, ostatní do Indie a Číny.
- Živí se převážně rybami a dalšími drobnými živočichy, které loví hlavně v menších vodních tocích. Snáší obvykle 3-5 vajec, ze kterých se po měsíci líhnou mláďata s bílým prachovým peřím.
- Čáp černý je o něco menší než běžnější čáp bílý: délka jeho těla dosahuje 90-105 cm a rozpětí křídel 173-205 cm. Váží 2,4 až 3,2 kg. Kromě bílého břicha je tělo celé leskle černé (u dospělých samců jde kovový lesk do zelena, mědi nebo purpuru). Samice bývají matnější, ale jinak zbarvené stejně. Čerstvě narozená mláďata jsou prakticky bílá; mladí ptáci pak zpočátku hnědí bez lesku, později spíš šedočerní s jen slabým nádechem lesku na zádech a na krovkách křídel. Dospělí jedinci mají zobák a nohy hnědočervené (při hnízdění svítivě červené), mláďata zprvu zobák citrónově žlutý a nohy zelené. Pak postupně přebarvují – dospívají a tedy i dobarvují se ve třetím roce života. V přírodě se dožívají nejvýše 18 let, v zajetí byl největší naměřený věk 30 let u jedince v Zoo Londýn.

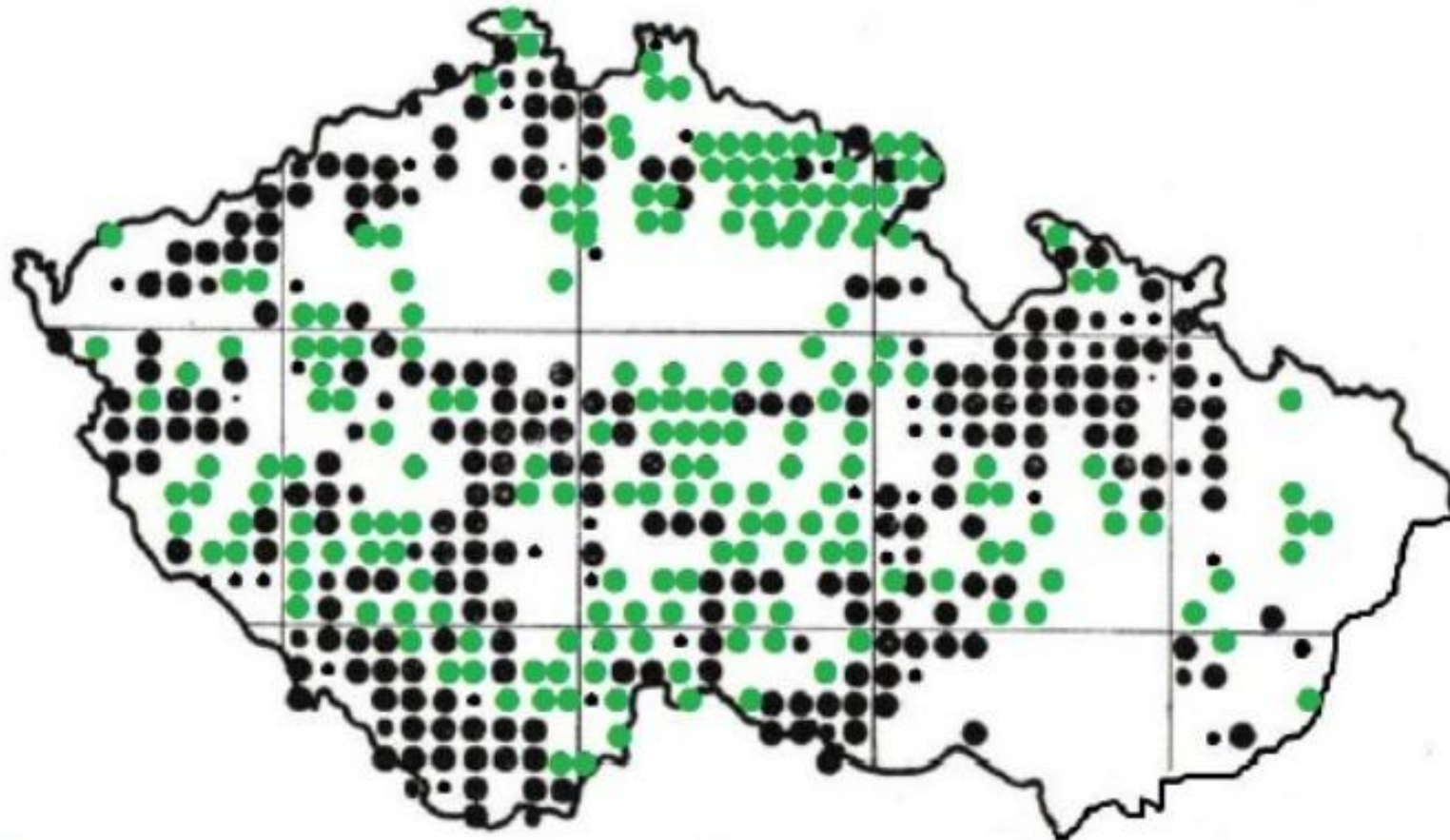

Výr velký (*Bubo bubo*)

- Je velký mohutný pták a jedna z největších sov. Je například větší než káně lesní, ale zřetelně menší než orel skalní (oba z čeledi jestřábovití řádu dravci). Samice je těžší než samec a má větší rozpětí křídel.
- Silueta sedícího výra velkého je jen těžko zaměnitelná, na hlavě má totiž z peříček výrazné pohyblivé chvostky připomínající ouška (proto se mu říká „ušatá sova“). Společně s velikostí jde o poměrně jednoznačný určovací znak. Zbarvení je značně proměnlivé, obecně svrchu žluto-hnědé (oranžovo-hnědé, rezavo-hnědé) s tmavohnědými skvrnami; na břicho světlejší odstín téhož s výrazným podélným tmavým skvrněním a jemným příčným mramorováním. V oblasti krku a okolo zobáku je peří světlejší až bílé. Duhovka je ohnivě oranžová. Nohy a prsty jsou porostlé jemnými, zpravidla žlutohnědými až rezavými pírky. Mláďata jsou porostlá zprvu jemným žlutobílým prachovým peřím, po opeření mají matnější zbarvení a kresby než dospělí ptáci. Stejně jako ostatní sovy létá velmi tiše a střídá mávavý let s plachtěním.
- Výr velký je rozšířen téměř v celé Evropě (s výjimkou Islandu, Britských ostrovů, severozápadní Francie a severní Skandinávie), v severozápadní Africe (ve středomořské oblasti Alžírsko a Maroko) a ve značné části Asie (kromě severních a jižních oblastí). Je stálým a potulným druhem zimujícím v hnízdním areálu.
- Žije tam, kde má vhodné podmínky k hnízdění a k lovu. S oblibou osidluje strmé skalní stěny v blízkosti lesů, vyhledává oblasti s balvany a vzrostlými stromy, přednostně s jehličnany, často na skalnatých ostrovech. Hnízdo bývá na nepřístupné skalní římsě, méně často na zemi u skály, pod vývratem, mezi balvany, výjimečně v opuštěném dravčím hnízdě, ve stodole, v opuštěné stavbě atp.

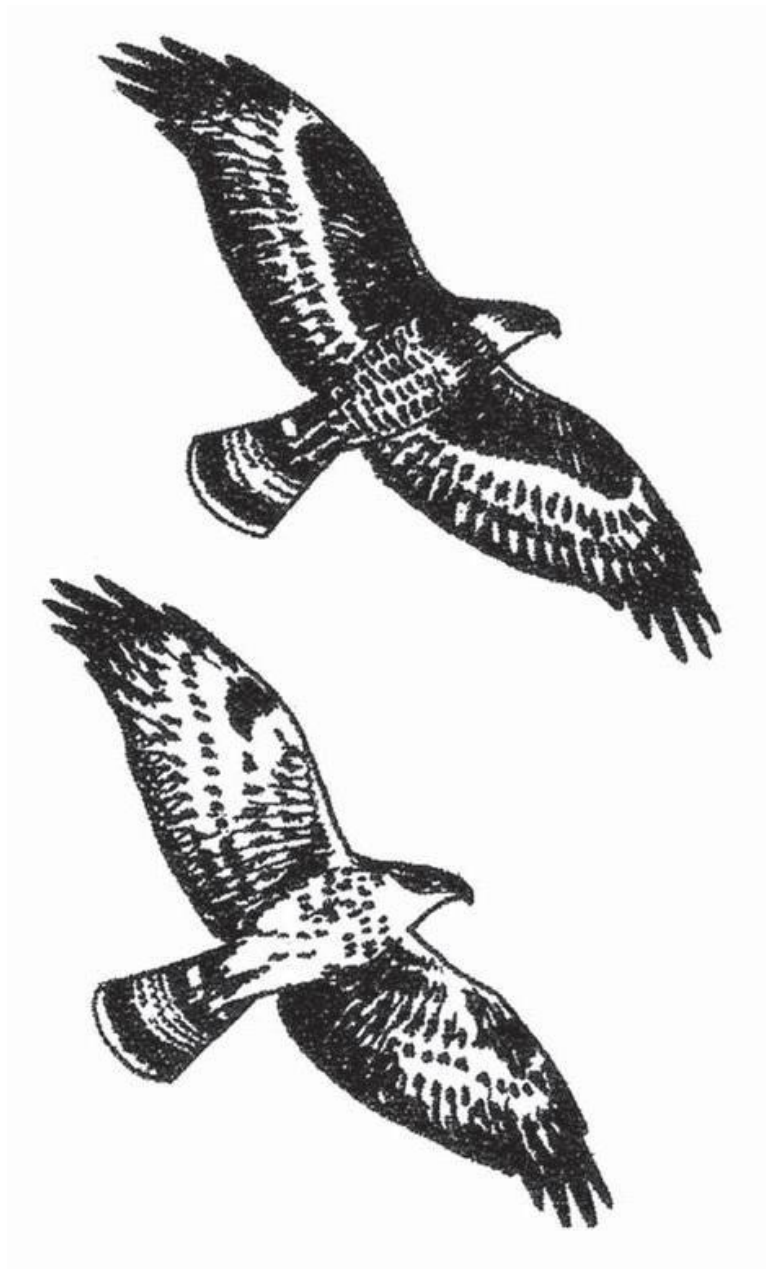

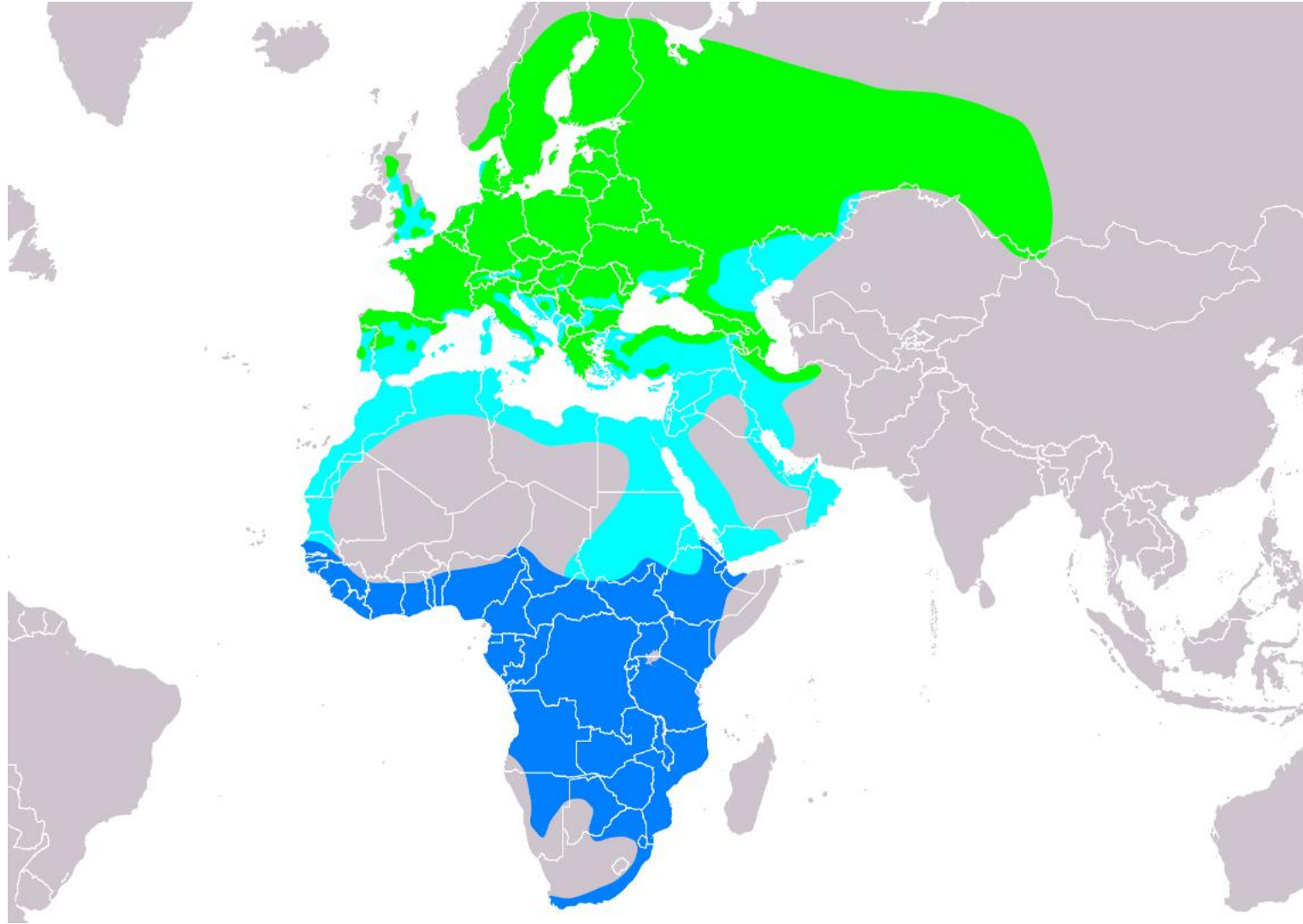
Mapka hnízdního výskytu věry velkého v ČR. Černé body = období 1973 až 1977 (odhad 400 až 600 párů); černé + zelené body = období 2001 až 2003 (odhad 600 až 900 párů). Zelené body představují nárůst hnízdní populace ve sledovaném mezidobí 2001 až 2003 (zdroj Šťastný et al. 1987 a 2006).

Včelojed lesní (*Pernis apivorus*)

- O něco větší než káně lesní. Svrchu je hnědavý, zbarvení spodiny těla je u mladých i dospělých ptáků značně variabilní a pohybuje se od bílé přes různě skvrnitou až po jednolitě hnědou. V letu připomíná káně lesní, od kterého se liší užšími křídly s tmavě lemovaným zadním okrajem a tmavou skvrnou v ohbí, menší vyčnívající hlavou a delším ocasem s dosti velkou mezerou mezi tmavými pruhy u kořene a širokou koncovou páskou. Jeho zobák má specificky zahnutý tvar jako u většiny dravců. Létá pomaleji, s pružnějšími rázy křídel, při kroužení drží křídla téměř vodorovně a nikdy se netřepetá na místě.
- Samec má hlavu převážně modrošedou, samice hnědou (někdy také s trochou modrošedé). V letu se samec pozná podle výraznějšího přechodu mezi tmavými konci ručních letek a světleji zbarveným zbytkem křídla (u samice je černá pouze nevýrazně ohraničená) a dále podle výraznějšího tmavého pásu na konci loketních letek, mezi nímž a dalšími pruhy na loketních letkách je prostor bez pruhů (u samice hustě proužkovaný). Ozobí je u obou pohlaví šedé, oko žluté. Mladý pták má hustěji proužkované letky a světlejší pruh ve tvaru písmene U na svrchních krovkách ocasních. Ozobí má žluté, oko tmavé.
- Včelojed lesní hnízdí na většině území Evropy a v západní Asii. Je tažný se zimovišti v subsaharské Africe. Evropská populace je od 70. let 20. století stabilní, v roce 2004 byla její velikost odhadnuta na více než 110 000 párů.
- V Česku hnízdí na většině území, hlavně v nížinách a středních polohách, ojediněle i vysoko v horách. V letech 1985-1989 byla celková početnost odhadnuta na 600-850 párů, v období let 2001-2003 na 650-1000 párů. Přílet na hnízdiště probíhá od konce března do konce dubna, odlet od srpna do října.

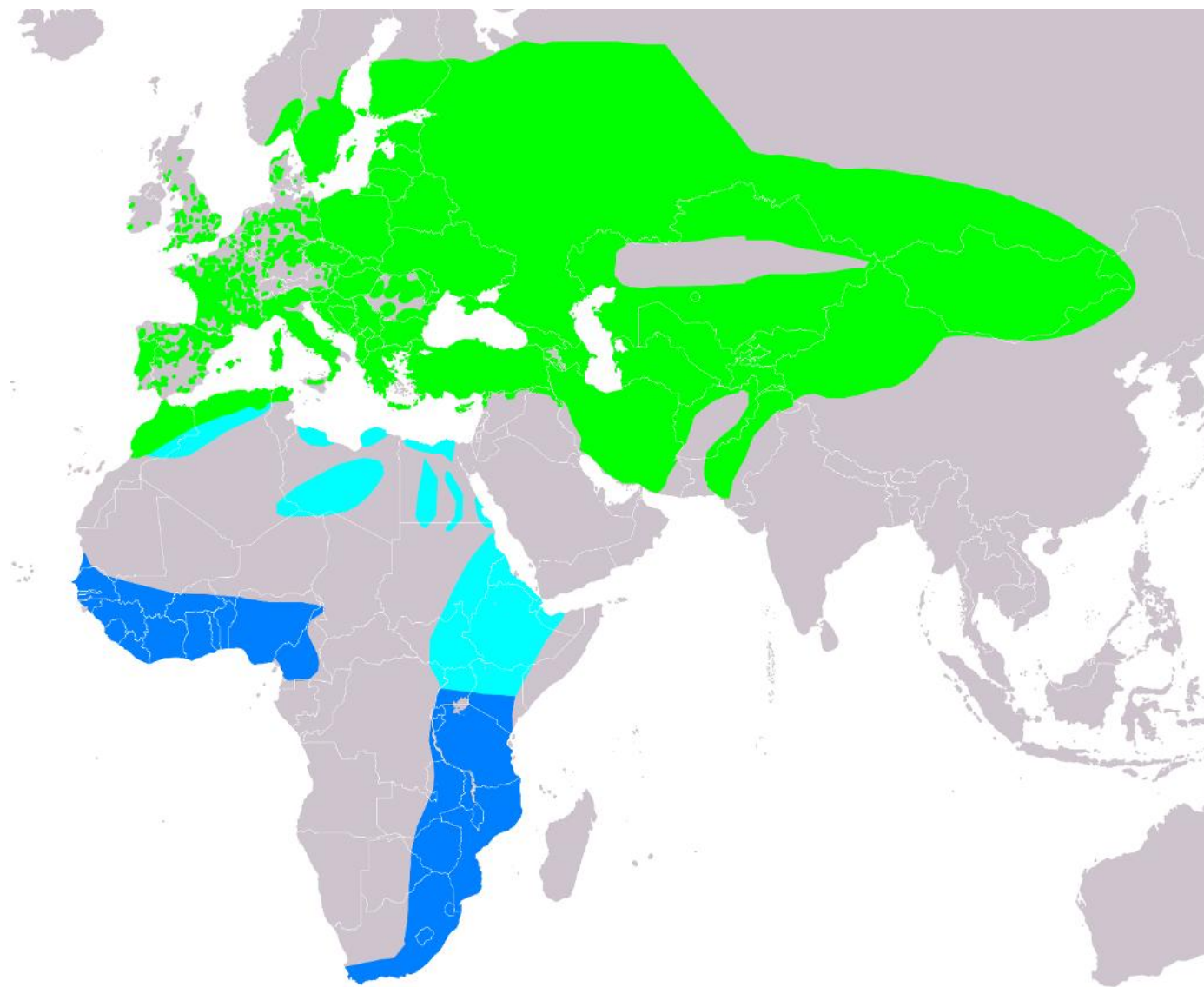

Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*)

- Je druh ptáka z řádu lelků a společně s podobným lelkem rudokrkým jediný zástupce tohoto řádu vyskytující na území Evropy. Hnízdní areál rozšíření druhu je však o poznání větší a vedle Evropy zahrnuje rovněž severozápadní Afriku a velkou část Asie východně až po Zabajkalsko a střední Asii. Za hnízdní habitat lelkoví lesnímu slouží různé typy stanovišť kombinující rozlehlejší otevřené plochy bez hustého podrostu s roztroušenými stromy; typicky se jedná o otevřená vřesoviště, lesní mýtiny či mladé stromové plantáže. Náleží mezi tažné druhy ptáků migrující na dlouhou vzdálenost se zimovišti v subsaharské Africe.
- Lelek lesní je pták o něco menší než kos s dlouhými úzkými křídly a ocasem, velkýma očima a nápadně krátkým zobákem, který dokáže široce rozevírat. Zbarven je nenápadně, což plní maskovací účel. Den tráví vsedě na větvích stromů či na zemi s tím, že za soumraku vyrazí lovit hmyz za obratného letu v otevřeném terénu. Hnízdo lelek nestaví a 2 světlá, tmavě mramorovaná vejce klade přímo na zem na jehličí, listí nebo jenom písek. Kvůli umístění na zemi jsou vejce i mláďata dosti zranitelná a nezřídka se stávají kořistí řady predátorů, což je důvodem, proč se mladí ptáci na místě vylíhnutí zdržují pouze 2-3 dny a následně se rozptylují do blízkého okolí. Samostatnosti dosahují po péči poskytované oběma rodiči ve stáří 31-34 dnů.
- Mezinárodní svaz ochrany přírody hodnotí lelka lesního jako málo dotčený taxon s tím, že globální populaci druhu v posledních dekádách považuje za ubývající. Hlavními příčinami tohoto poklesu jsou ztráta přirozeného habitatu, používání pesticidů vedoucí ke snižování dostupnosti potravy a rušení na hnízdištích. Na území Česka je rozšíření lelka lesního pouze ostrůvkovité a jeho populace dlouhodobě klesající.

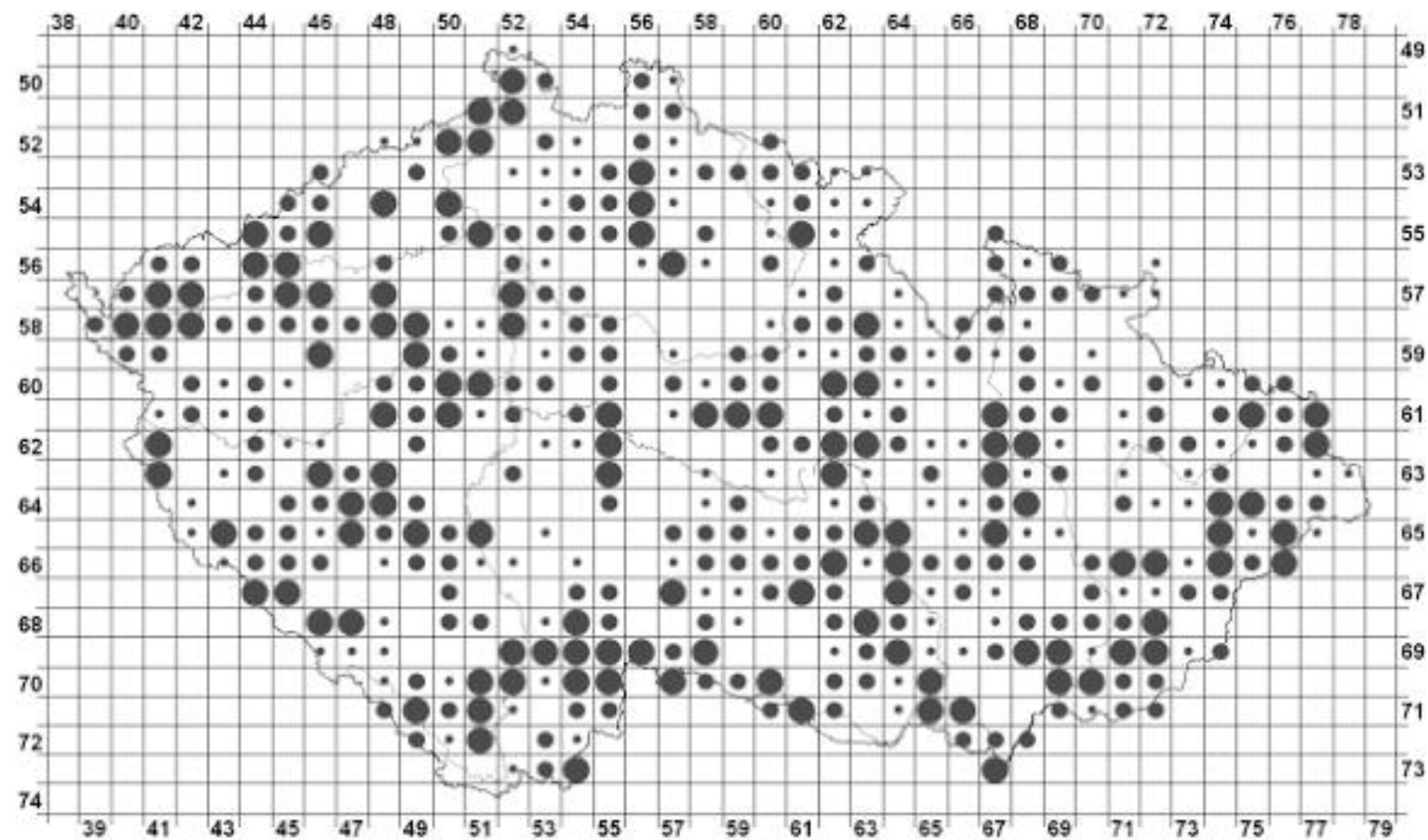

Žluna šedá (*Picus canus*)

- Je středně velký šplhavý pták z čeledi datlovití. Podobá se příbuzné žluně zelené (*Picus viridis*), od níž se liší především tvarem „vousu“ – skvrny táhnoucí se od zobáku pod oko – který je výrazně užší a u samců bez vložené červené skvrny. Dále se liší hlasem, který je méně výbušný, klesající a melancholicky zabarvený.
- Samec má zelenošedý hřbet, šedé břicho a hlavu a zelenohnědě žíhané letky i ocasní pera. Na hlavě má malou, červenou čepičku. Samice nemá na hlavě ani stopu po červené. Mladí ptáci mají špinavé zbarvení a u nich lze již určit pohlaví. Žluna šedá je dlouhá 25 cm.
- Zajímavostí je, že při přepeřování ocasních per vypadnou stará pera až tehdy, když pod nimi do dostatečné délky nedorostou nová. Žluna tedy má vždy opěrná ocasní pera, a může pořád šplhat. Takto je tomu i u ostatních datlovitých.
- Tento druh žluny se vyskytuje ve většině Evropy, včetně České republiky. Zde hnízdí nepravidelně na celém území okolo 4 000 párů. Obývá taktéž i velkou část střední Asie, především jih této oblasti. Žluna šedá obývá listnaté a smíšené lesy a běžně ji nalezneme v nadmořské výšce do 1 300 m n. m. Vybírá si porosty se starými duby a buky, ale objeví se ve starých ovocných sadech. Má ráda také skupinky stromů na polích a městské parky. I když je menší než žluna zelená, snáší zimy lépe než ona.

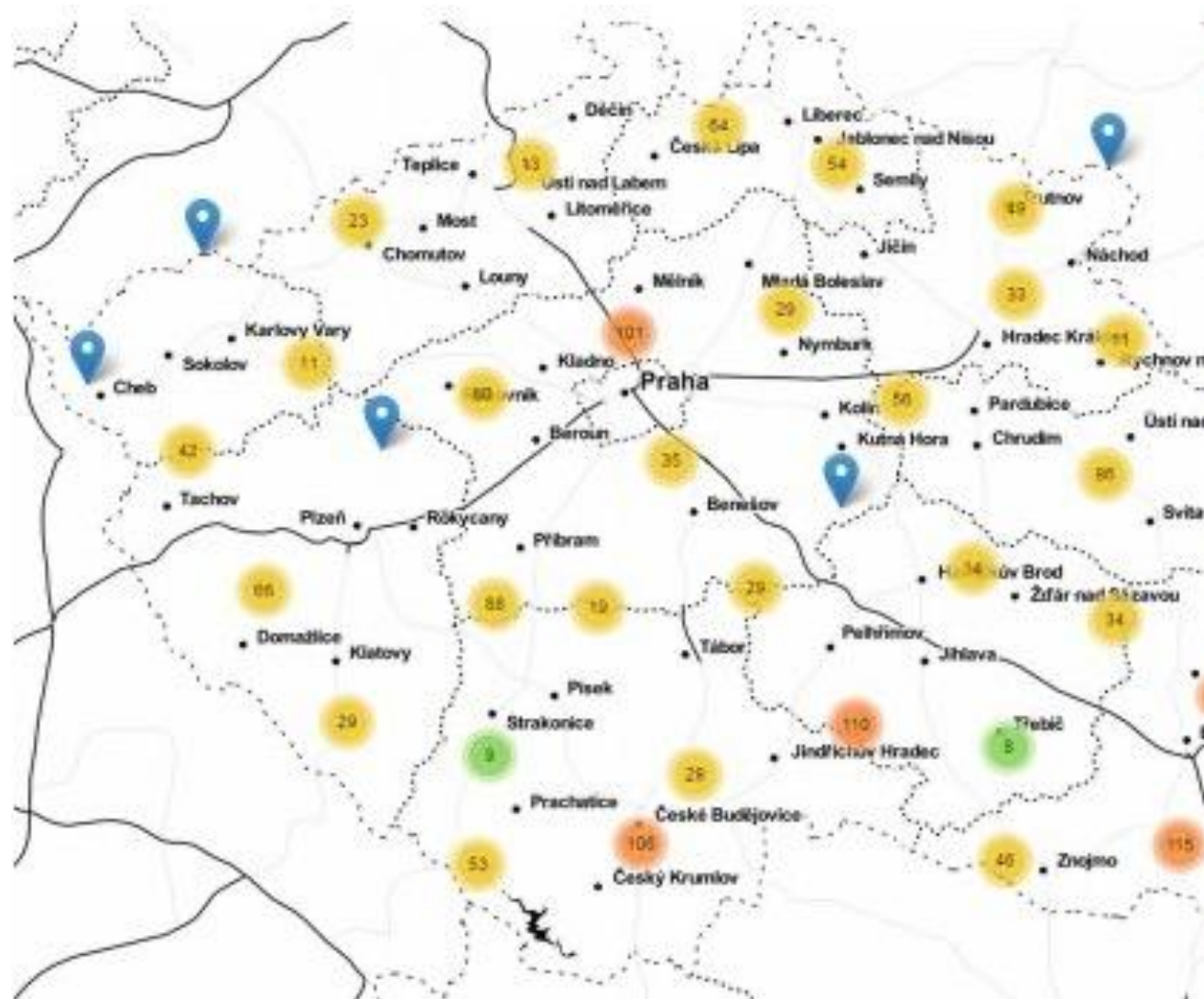

Datel černý (*Dryocopus martius*)

- Měří kolem 45-50 cm. Rozpětí křídel se pohybuje kolem 67-73 cm a váha dospělého jedince dosahuje 300-400 g. Datel černý je pták jemných tvarů s poměrně tenkým krkem. Jak už název druhu napovídá, opeření datla černého je po většině těla čistě černé. Tato černá má někdy až namodralý odlesk. Korunka neboli čepička je červená. Zatímco u samců je celá korunka od kořene zobáku po temeno červená, u samic je červená jen zadní část temene. Duhovka je bílá, krémová či žlutá. Na zornici v její přední části u zobáku navazuje většinou ještě malá černá skvrnka různého tvaru a velikosti, která tak dává zornici hruškovitý tvar. Zobák ve tvaru špičaté dýky je slonovinově zbarvený, jeho špička a hřeben horní čelisti jsou tmavé. Jeho nohy jsou silné s dlouhými drápy. Dva prsty směřují dopředu a jeden dozadu. Při balancování na stromech si vypomáhá svým silným ocasem s tuhými rýdovacími pery, kterými se opírá o kmen stromu.
- V Česku hnízdí na celém území, hlavně v pahorkatinách a horách, ale ve vhodném prostředí i v nížinách. Celková početnost byla v letech 1985-1989 odhadnuta na 3000-6000 párů, v období let 2001-2003 na 4000-8000 párů. Podle dat z Jednotného programu sčítání ptáků od té doby početnost datla černého v Česku nadále stoupá.
- Datel černý je relativně krotký pták, ke kterému se dá přiblížit na poměrně blízkou vzdálenost. Při napodobování hlasu nebo bubnování člověkem může datel odpovědět zpět nebo přiletět prozkoumat zdroj zvuku blíže. Po zemi se pohybuje nemotorným hopsáním. Jedná se převážně o stálý druh, i když některé severské populace mohou v září i dříve táhnout na zimu do střední Evropy. V některých horských oblastech dochází u datla k výškové migraci. Datel černý je dobrým indikátorem kondice lesa a odráží četné kvalitativní charakteristiky jako je druhová pestrost a množství starých stromů. Jedná se o deštníkový druh, jelikož sdílí většinu svých ekologických požadavků s ostatními lesními druhy a ochranou datla černého se zajišťuje ochrana celého ekosystému, ve kterém žije. Datel černý je poměrně teritoriální, avšak hranice teritoria nejsou striktně vyhraněné a jedinci brání pouze klíčové lokace na svém teritoriu jako je hnízdní dutina.

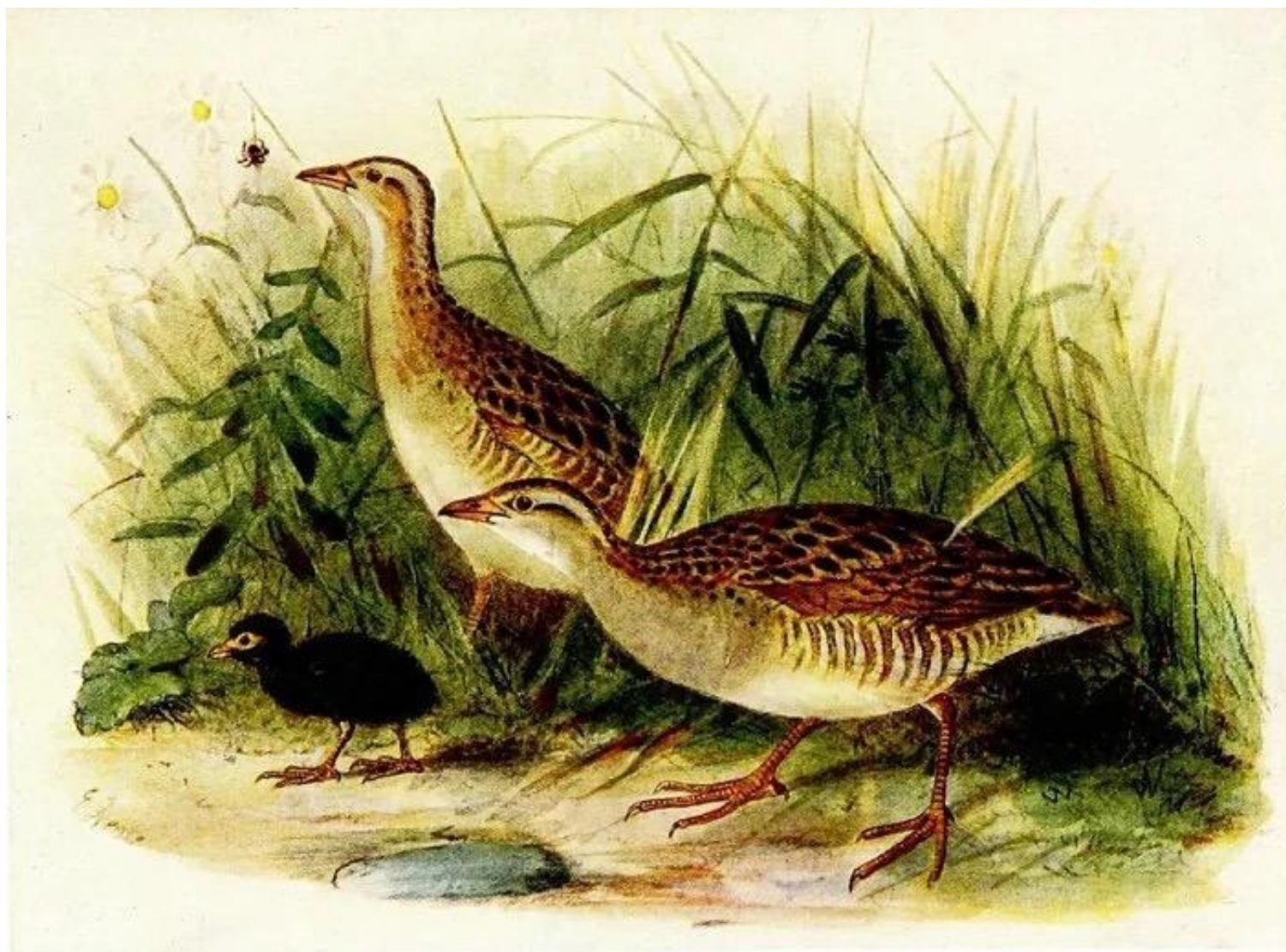

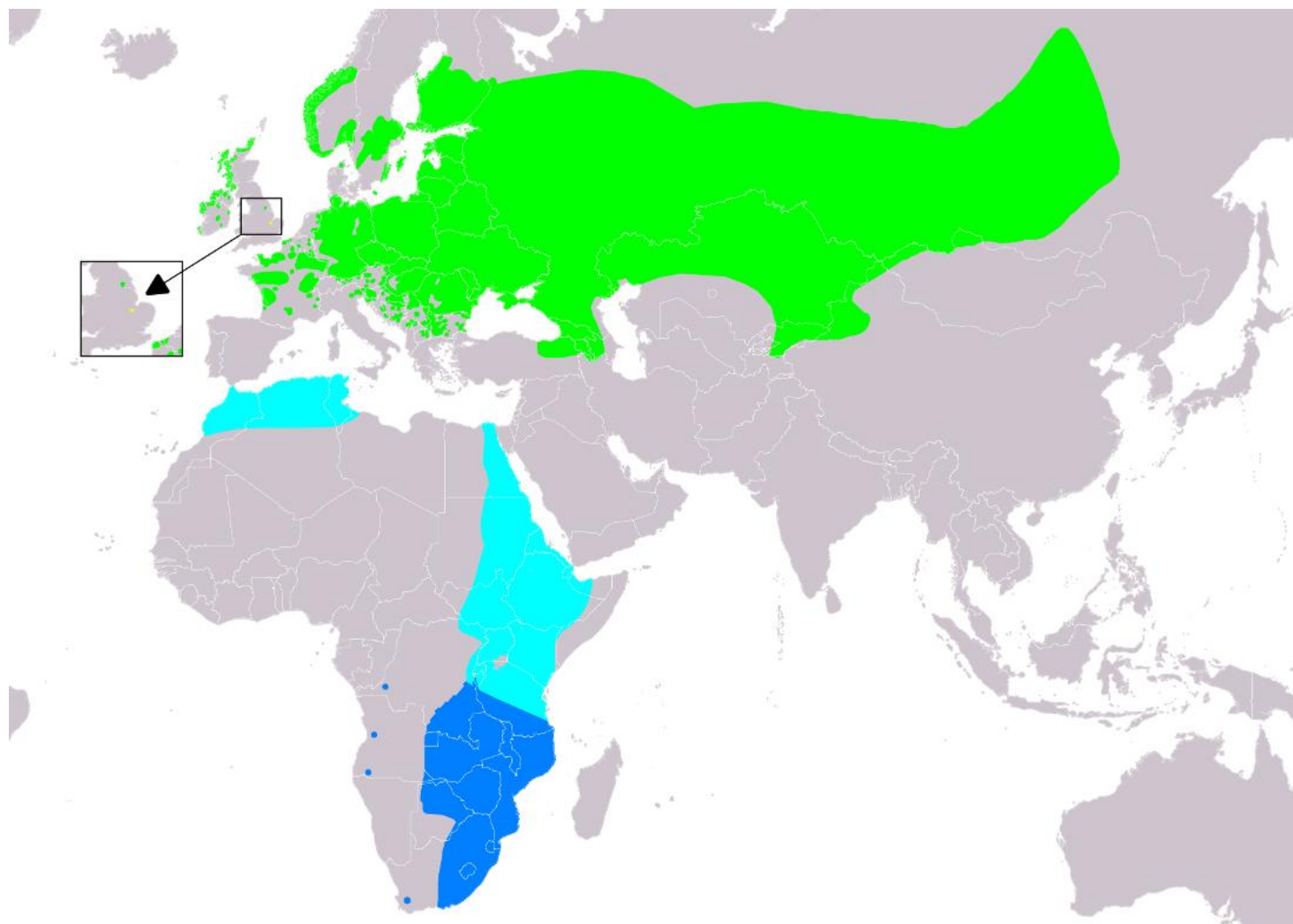

Chřástal polní (*Crex crex*)

- Menší než koroptev (délka těla 22-25 cm), štíhlý. Celkové zbarvení je šedavě žlutohnědé, svrchu černě skvrnitě, s kaštanově hnědými křídly a boky, které jsou navíc světle příčně proužkované, modrošedým očním proužkem a šedou stranou hrudi (u samice méně nápadnou). Zobák je hnědý s tmavou špičkou, nohy světle masové.
- Hlasem je zvláště za soumraku a v noci slyšitelné, vytrvale opakované chřást chřást nebo krex krex. Hnízdí v rozmezí od západní Evropy po střední Asii. Je tažný, evropští ptáci zimují hlavně v subsaharské Africe. Přílet na naše území probíhá hlavně v květnu, odlet od září do října.
- V České republice hnízdí roztroušeně na celém území, hlavně ve vyšších polohách. Po dočasném ústupu a úbytku počtů se opět rozšiřuje, jeho početnost se odhaduje na 1500-1700 párů (ve srovnání s 200-400 páry v roce 1989).
- Hnízdí na vlhkých loukách, ale také na loukách s vysokým porostem a pastvinách. V potravě převládá živočišná složka, tvořená hlavně hmyzem, ale i červy, měkkýši a pavoukovci. Rostlinnou složku, zastoupenou zvláště na podzim, tvoří semena a zelené části rostlin.
- Sukcesivně polygamní druh, hnízdící 1× až 2× ročně. Samci zůstávají se samicemi pouze krátce (obvykle 7-10 dnů), poté je opouští a začínají hledat další samice, někdy i značně daleko od místa prvního hnízdění (jsou známy přesuny i na stovky kilometrů, např. ze Šumavy do západního Švýcarska). Veškerou hnízdní péči obstarává samice. Hnízdo je na zemi, snůška čítá 9-11 (7-13) zelenavých, nažloutle zelených až světle hnědožlutých, tmavě skvrnitých vajec o velikosti 36,7 × 26,4 mm. Inkubační doba trvá 16-19 dnů. Mláďata opouští hnízdo krátce po vylíhnutí a již po 3-4 dnech se krmí sama. V případě prvního hnízdění samici opouští už ve věku 12 dnů, vzletná jsou však po 5 týdnech a plné vyspělosti dosahují až ve stáří 7-8 týdnů.

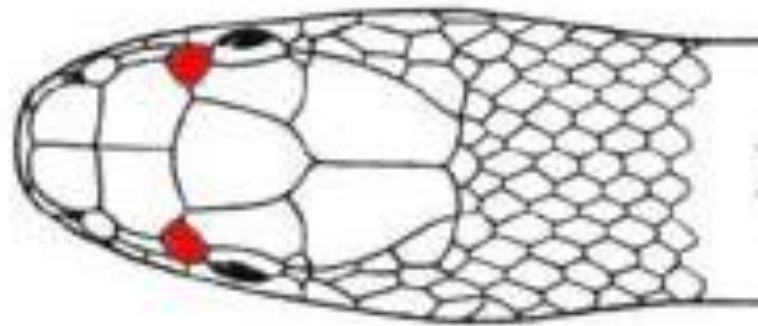
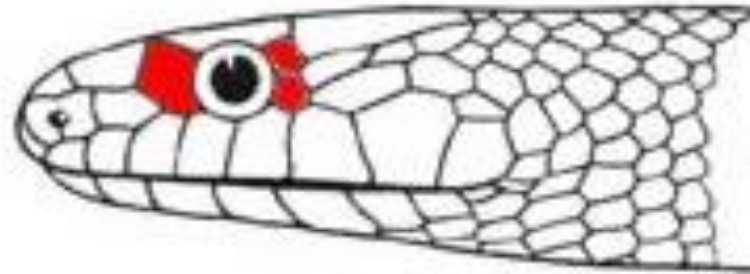

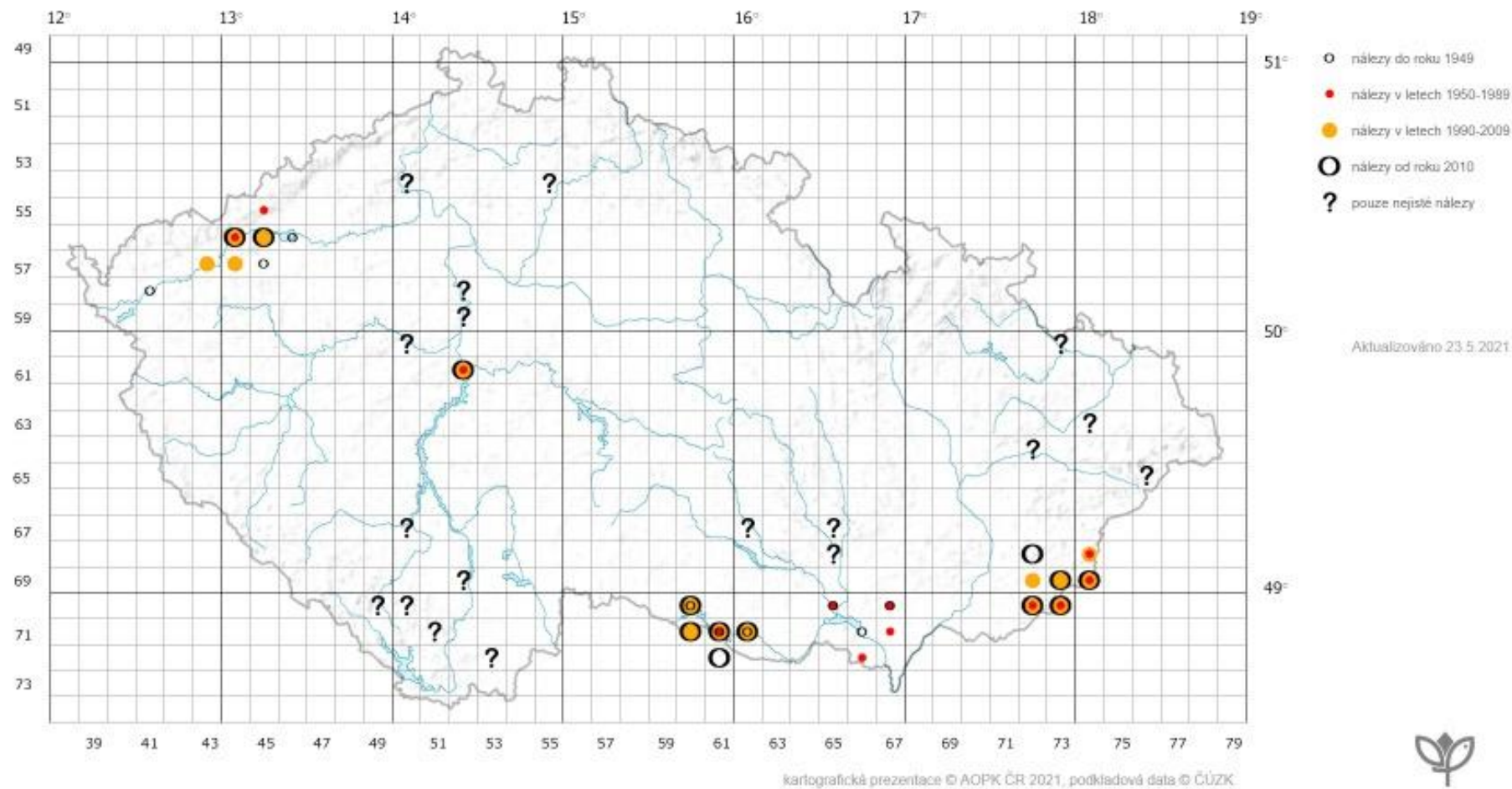
Užovka stromová (*Zamenis longissimus*)

- Užovka stromová či **užovka Aeskulapova** lidově zvaná Eskulap či Eskulapka, je nejedovatý had z čeledi užovkovitých a podčeledi Colubrinae (pravých užovek). Do roku 2005 se tato užovka řadila do rodu Elaphe, dnes je spolu s dalšími pěti druhy řazena v rodu Zamenis. Druh nemá žádné poddruhy.
- Je to velká štíhlá užovka, která obvykle dosahuje délky 90 až 140 cm, přičemž nezřídka dorůstá i větších rozměrů. Největší v Česku změřený jedinec měl 196 cm, což z ní činí našeho nejdelšího hada. Nejdelší změřený jedinec vůbec dosáhl délky 225 centimetrů (Rakousko). Šupiny má hladké ve 21 až 28 řadách kolem těla (častěji spíše méně). Břišní šupiny má dobře přizpůsobené k lezení po stromech. Hlava je protáhlá, nezřetelně odlišitelná od krku. Má poměrně dlouhý ocas. Zbarvení mívá různorodé, od žluté, hnědé, přes šedou až po černou barvu. Po celém těle mívá drobné skvrnky. Břicho je světlejší, většinou žluté, někdy až bílé. Mláďata mívají za hlavou bíložluté půlměsíčky, takže je někdy zaměnitelná s užovkou obojkovou.
- Jedna z největších faunistických rarit kraje. Izolovaná populace v **údolí Ohře mezi Karlovými Vary a Kadaňskem** patří k nejsevernějším populacím tohoto druhu. Na Karlovarsku je její ochrana natolik významná, že biotop užovky je předmětem ochrany například NPR Nebesa. Jde o jednu ze čtyř ostrůvkovitých oblastí v Evropě, kde se tyto užovky vyskytují. Existovalo několik teorií vzniku této odloučené populace. Uvádělo se, že šlo o důsledek římských expanzí, které užovku rozšířily dále na sever. Římané ji totiž uctívali jako symbol lékařů. Dále, že byla tato populace **vysazena rodinou Mattoni na konci 19. století**, která ji údajně přivezla z Itálie. Na základě fosilních nálezů a genetické analýzy, která porovnávala jednotlivé populace užovky stromové, bylo zjištěno, že se jedná o reliktní izolovanou populaci. Je to tedy nejvzácnější a nejohroženější had Česka.
- Další izolované oblasti jsou v Německu (Schlangenbad, Hirschhornu a Burghausen), severním Španělsku a na Ukrajině. Dříve žila i v Dánsku, ale zde je asi 200 let vyhynulá.

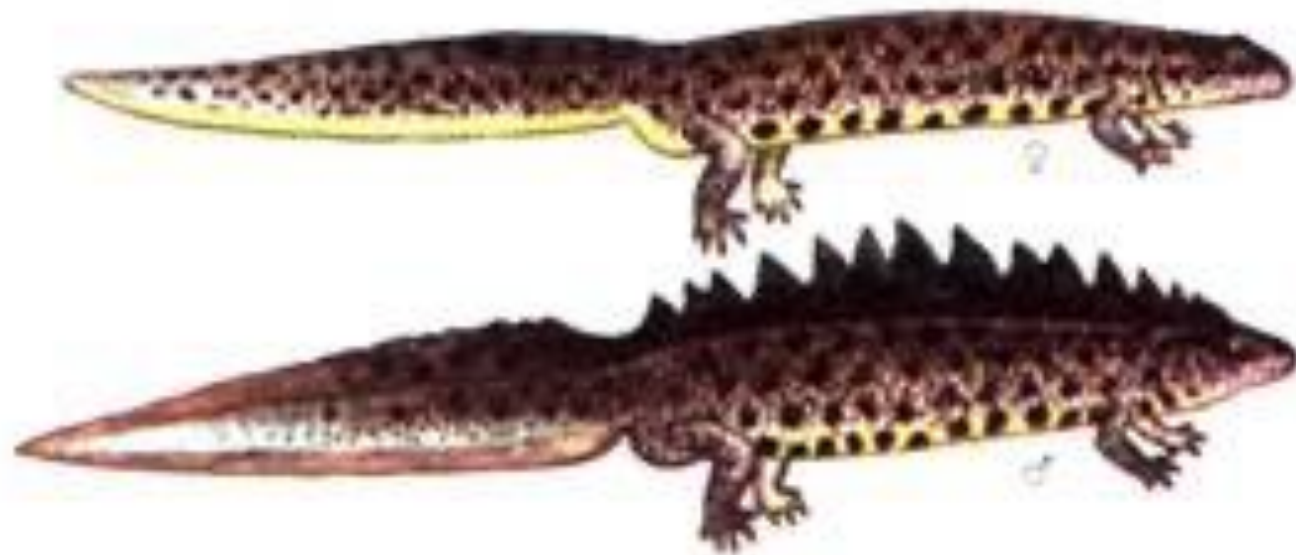
Výskyt druhu *Zamenis longissimus* podle záznamů v ND OP

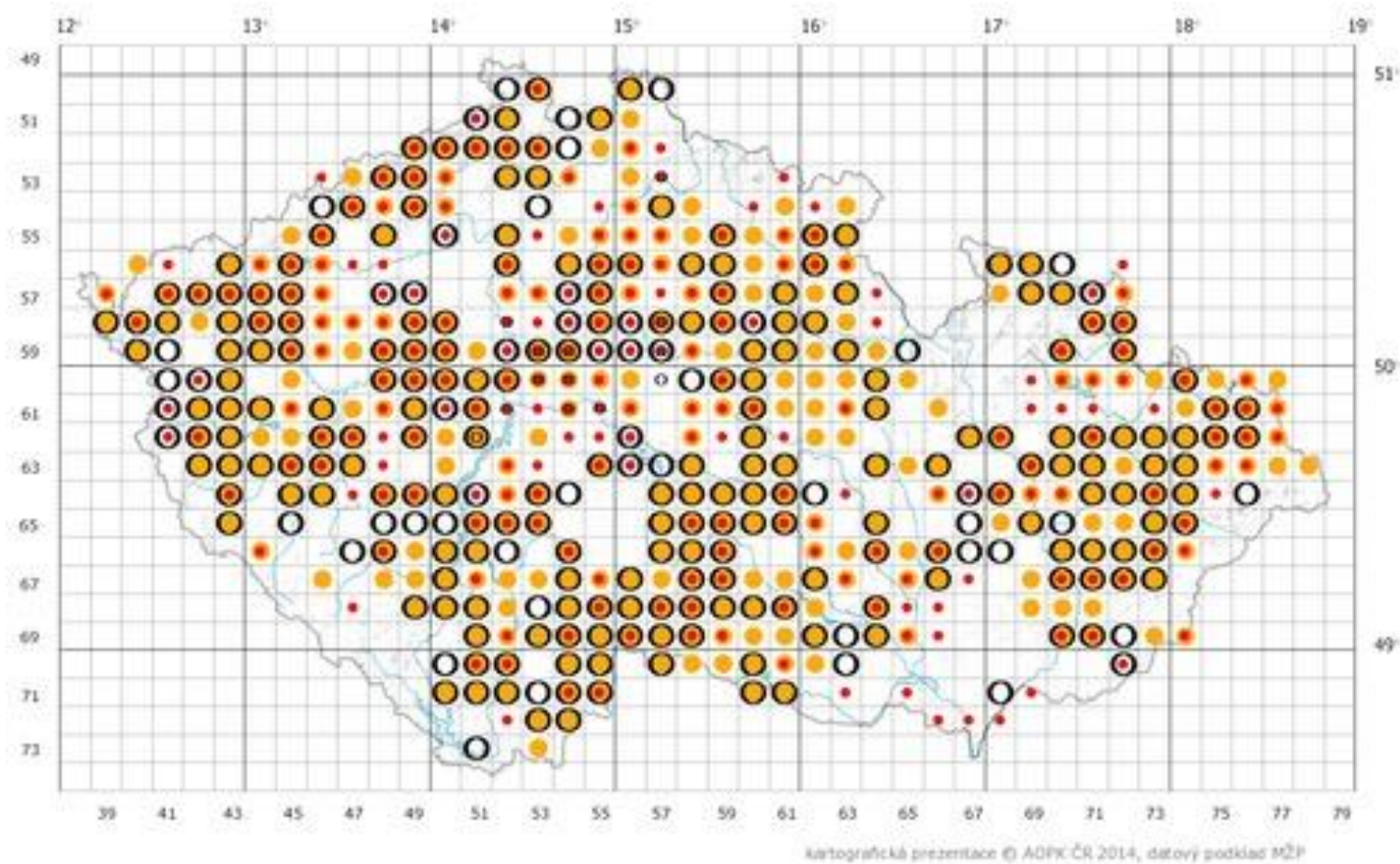

Čolek velký (*Triturus cristatus*)

- Celková délka se pohybuje okolo 15 cm, méně často i 18 cm. Kůže čolků velkých je zrnitá. Během suchozemského života mají vlhkou kůži, na rozdíl od ostatních čolků. Silné končetiny jsou zakončeny žlutě pruhovanými prsty. Suchozemská forma má černý hřbet, boky, hlavu a ocas, břicho je žluté s černými skvrnami. Zbarvení ve vodě bývá většinou hnědavé s tmavými skvrnami, může však být i černé. Krk a boky jsou posety spoustou drobných bílých teček. Svatební šat samců je tvořen hlavně velkým rozeklaným hřebenem na hřbetě. Dalším znakem k rozmnožování připravených samců je perleťový pruh na ocase.
- Během období rozmnožování žijí čolci velcí ve vodě. Pokud voda, kde se rozmnožili, nevyschne, zůstávají v ní dospělí čolci až do pozdního léta. Pokud žijí suchozemským životem, bývají přes den schováni v úkrytech pod kameny, kmeny, v děrách v zemi a podobně. V noci se vydávají na lov různých členovců, červů či plžů. Než nastanou noční mrazy, vyhledávají bezmrazé úkryty, kde v zimním klidu přečkají zimu.
- Během časného jara (v březnu až dubnu) vnikají čolci velcí do vod k rozmnožování. Zde se samcům vytváří svatební šat a i samice vlivem vodního prostředí mírně mění podobu. K rozmnožování připravení samečci se samičkám dvoří. Prohýbají hřbet a vlnivými pohyby ocasu přihánějí k samičce vonné látky. Samička ochotná k páření přijme samečkův spermatofor, který jí zůstane viset na kloace a pak do ní vnikne.
- Samička začne s kladením vajíček několik dnů po oplodnění. Vajíčka klade jednotlivě mezi listy vodních rostlin, postupně naklade 200 až 300 vajíček. Zadními končetinami tvaruje listy do jakési kapsičky, do které naklade vajíčko. Přibližně za dva týdny se líhnou okolo 1 cm dlouhé larvy. Vývoj larvy v malého čolka trvá asi 3 měsíce, pohlavní dospívání asi 3 roky. Na rozdíl od jiných čolků, mladí, pohlavně nedospělí, čolci velcí vnikají na jaře do vod společně s dospělými.

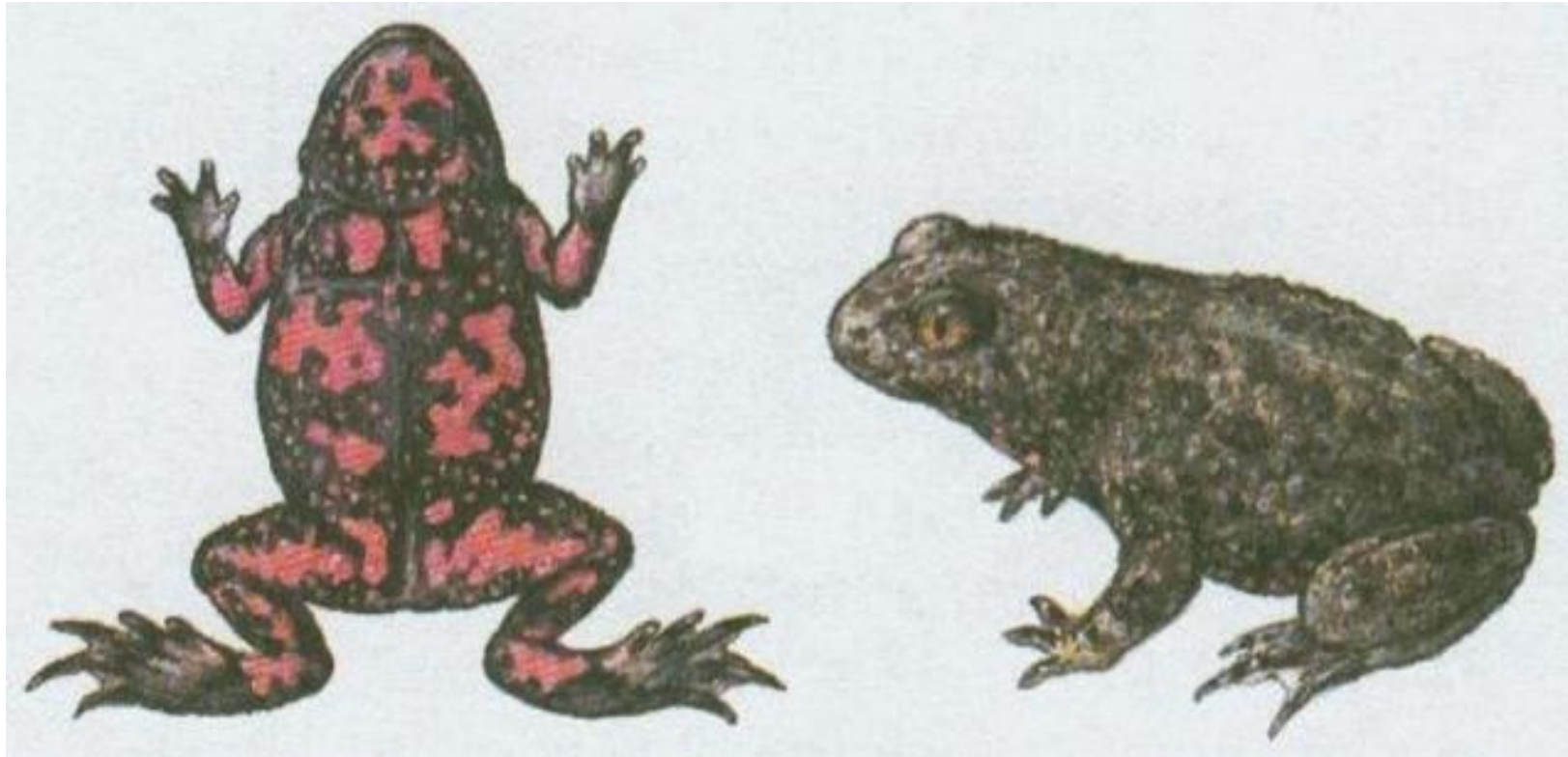

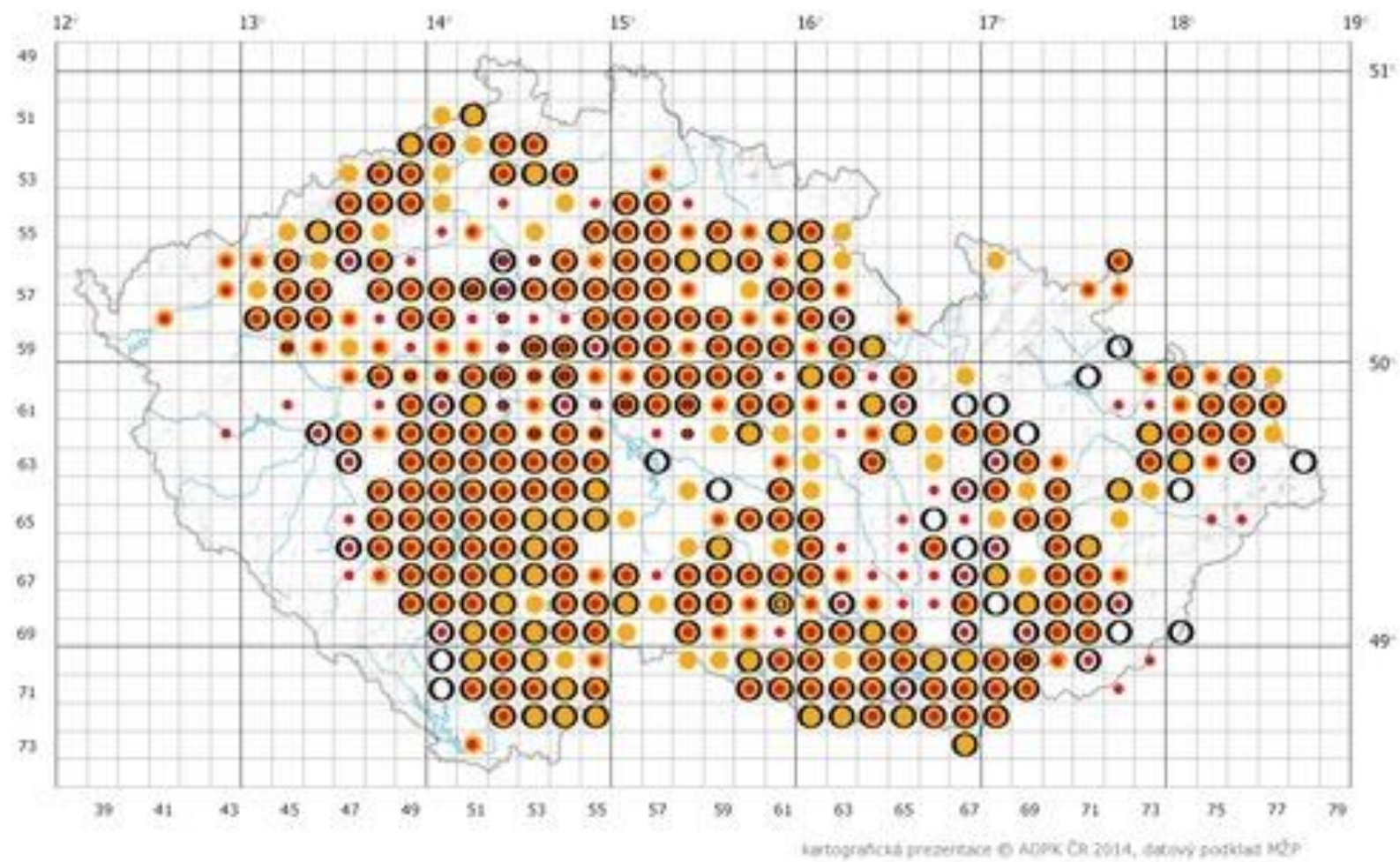

Kuňka ohnivá (*Bombina bombina*)

- Dospělá kuňka dosahuje v oblasti střední Evropy velikosti obvykle do 53 mm, ale často můžeme nalézt i výrazně menší jedince. Jedná se tedy spíše o menší druh žáby, který má v porovnání např. s ropuchami viditelně plošší stavbu těla. U tohoto druhu není viditelný ušní bubínek a čenich je výrazně zaoblený. Oční zornice jsou srdcovitého či trojúhelníkovitého tvaru.
- Její kůže je charakteristicky bradavičnatá. Bradavičky na pokožce jsou zaoblenější a celkově spíše jemnější na pohled i na dotek oproti kuňce žlutobřiché. Kožní bradavičky na hřbetě těla jsou zakončené malou černou špičkou na vrcholu. Zbarvení svrchní strany této kuňky bývá tmavě šedé s drobnými černými skvrnami nebo s tmavohnědými skvrnami, tmavozelené se zelenými skvrnami a někdy může tato žabka být i sytě trávově zelená s drobnými tmavými skvrnami. Toto zbarvení u kuňky je dost proměnlivé, ale celkově bývá tato kuňka tmavší než kuňka žlutobřichá.
- Obloukově zahnuté parotidní žlázy za okem jsou u tohoto druhu dobře viditelné. Poměr těla a hlavy je větší než 3:1. Břicho této žáby je tmavé – černé až šedočerné – s typickým oranžovým, oranžovočerveným až oranžovožlutým mramorováním (skvrněním). Oranžová barva na břicho nepřesahuje 50% pokrytí břicha, tmavá barva obvykle výrazně převažuje. Tmavé skvrny na břicho bývají hustě posety drobnými bílými tečkami. Kresba na břicho může být u každého jedince specifická. Prsty na předních i zadních končetinách jsou zespodu tmavé.
- Samci kuňky ohnivé jsou menší než samice. V porovnání se samicemi mají samci mírně větší hlavu. U samců se nachází na rozdíl od samic tzv. rezonátor, který samci používají v době páření. V době páření se samcům vytvářejí černé, zrohovatělé tzv. svatební polštářky. Ty můžeme najít na vnitřní straně předních končetin a zpravidla zasahují na první a druhý prst. Tyto svatební polštářky používají samci k přichycení samice do tzv. bederního amplexu - amplexus inguinalis (přichycení samice samcem nad zadními končetinami).

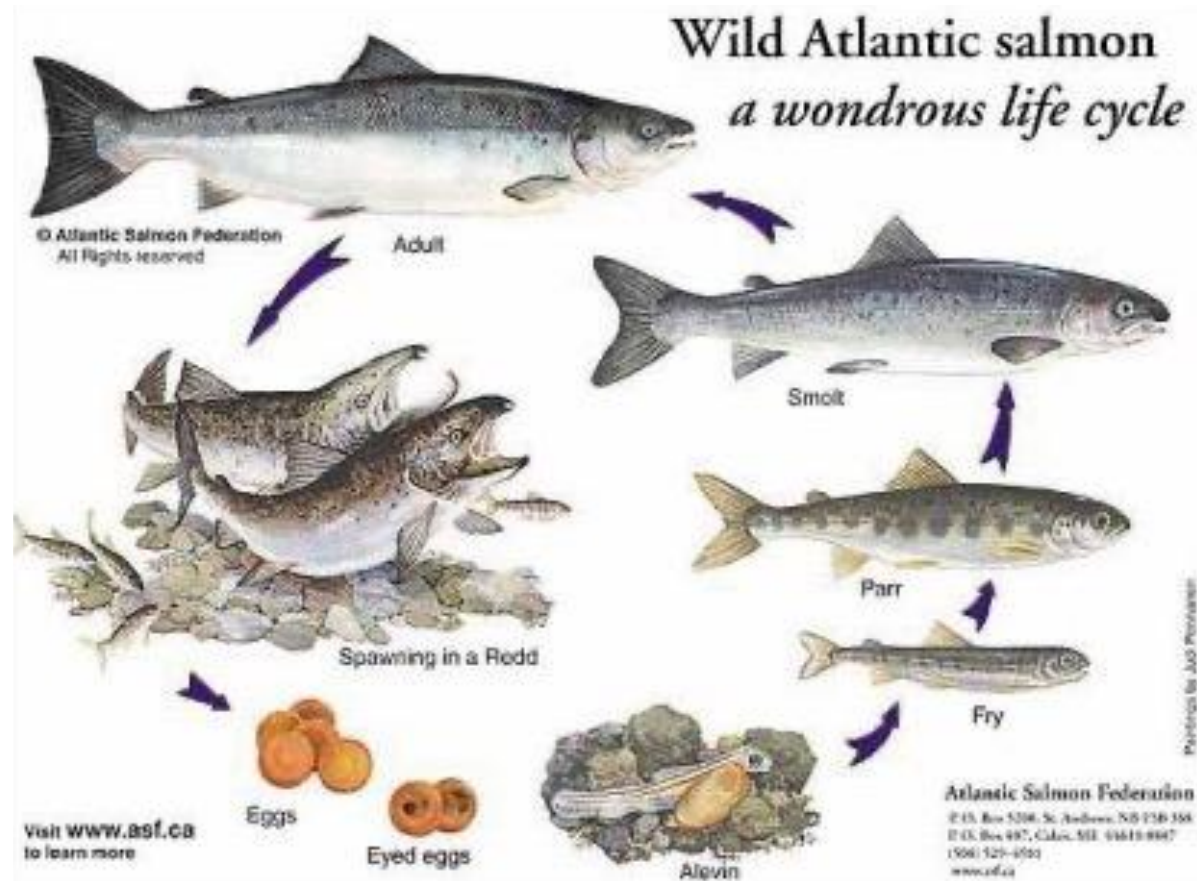

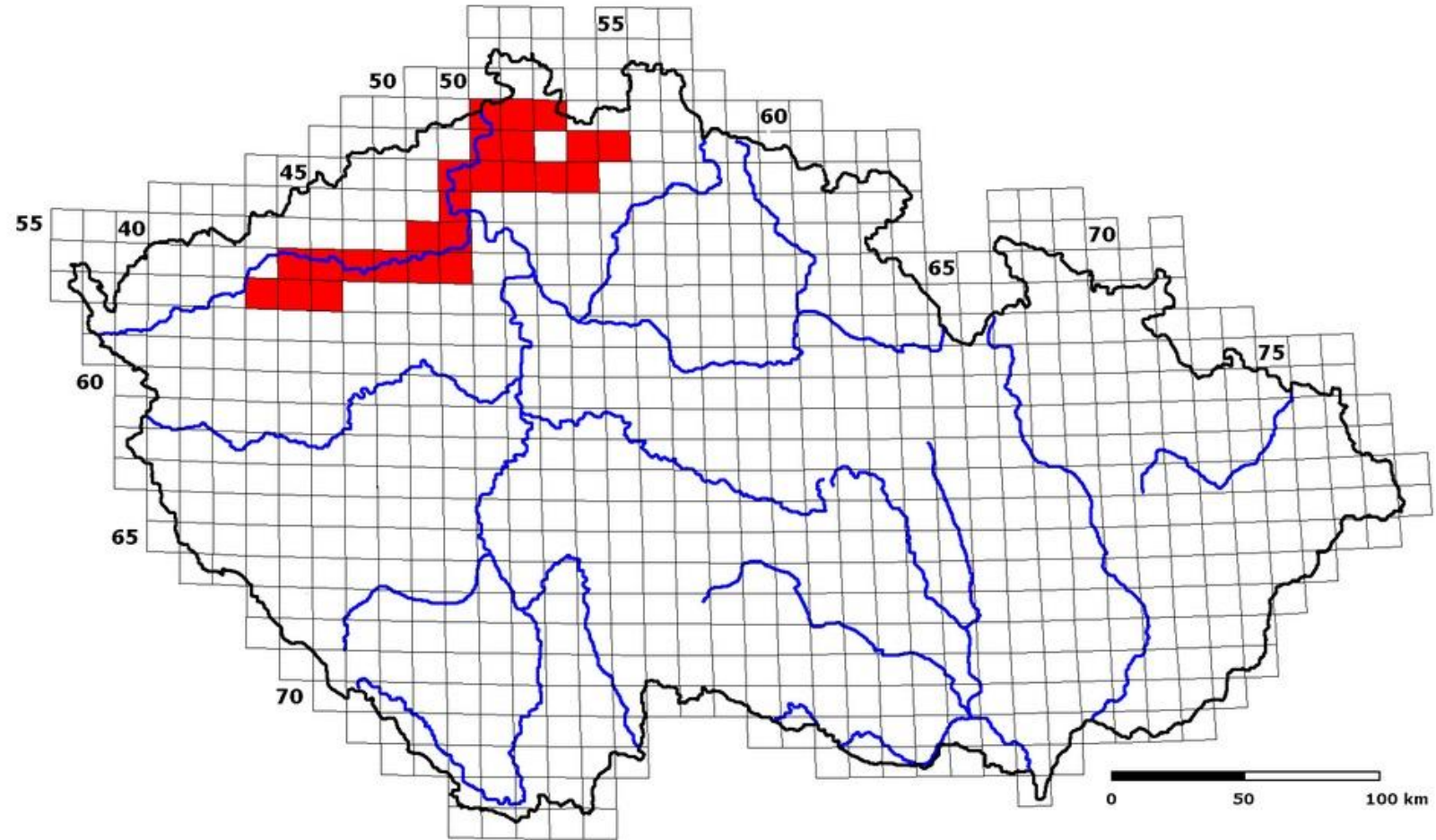

Losos obecný – atlantský (*Salmo salar*)

- Losos obecný či losos atlantský je dravá, tažná, slanovodní ryba z čeledi lososovitých, která žije většinu života v moři. Dospělí jedinci během života migrují proti proudu řek hluboko do vnitrozemí kontinentů, aby v rodných řekách vyvedli další generaci. Mladí lososi tráví v horních tocích řek začátek života, než se vydají zpět do moře, aby zde dospěli.
- I když se jedná o rybu, která většinu života tráví ve slané vodě, je losos schopný dlouhodobě či celoživotně žít ve sladké vodě, aniž by strádal.
- Losos obecný obvykle dorůstá 70 až 90 cm, ale byli pozorováni i samci délky 150 cm a 120 cm samice. Většinou se dožívá 13 let. V prvním roce života losos dosahuje délky přibližně 50 cm, v následujícím roce 70 až 90 cm, ve třetím roce života již 90 až 105 cm. Průměrná hmotnost ve třetím roce života se pohybuje okolo 8 až 13 kg s maximální zaznamenanou hmotností samce 46,8 kg. Velikost lososa je závislá na populaci, ve které se narodil, a může být značně rozmanitá. V každé populaci se současně nacházejí i morfologicky odlišní zakrnělí samci, kteří nepodnikají migrační cestu do moře. Tito jedinci byli dříve považováni za samostatný druh, ale moderní genetické testy tyto domněnky vyvrátily.
- Losos má dlouhé, protáhlé tělo se štíhlým ocasním násadcem, na kterém se v přední části nachází relativně malá hlava zakončená malým špičatým rypcem. Široká tlama zasahuje až za oči.
- Tělo je pokryto drobnými šupinami, kterých je přibližně 120 až 150 v oblasti postranní čáry a 11 až 15 mezi tukovou ploutvičkou a postranní čarou. Při pobytu v moři je tělo na stranách stříbro-modře zbarveno. Ve sladkovodních třecích oblastech barva postupně tmavne. Hřbet samců zhnědne, bok přechází do namodralé barvy a zespodu je červený.

Perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*)

- Jeden z nejvzácnějších sladkovodních živočichů Evropy. Pro Karlovarský kraj je zásadní především **povodí Rokytnice na Ašsku**, které patří mezi lokality zahrnuté do českého záchranného programu tohoto druhu.
- Je sladkovodní druh mlže z čeledi perlorodkovití, v minulosti významný zdroj říčních perel. Během 20. století začala ve většině svého areálu silně ubývat.
- Mlž má silnostěnné lastury, které jsou na okrajích konkávní. Zámek lastury nemá zoubky a délka lastury může dosáhnout 13 cm. Lastury k sobě zcela nepřiléhají a vyčnívá z nich okraj pláště, přijímací a vyvrhovací otvor od sebe nejsou zřetelně odděleny. Mladí jedinci jsou žlutohnědí, v dospělosti mají černou barvu, přírůstové vruby jsou husté a málo zřetelné, perlorodky rostou velmi pomalu.
- Perlorodka říční obývá chladné potoky s nízkým obsahem živin, nejčastěji s písčitým dnem, do něhož se zahrabává. Živí se filtrací drobných organických částic rostlinného i živočišného původu. Zajímavé je její rozmnožování, jedinci perlorodek mohou mít vyvinuty samčí i samičí nebo pouze samičí pohlavní orgány. Vajíčka, vypuštěná mateřskou perlorodkou, jsou ve vodě oplodněna spermiemi jiných jedinců. Líhnou se z nich mikroskopické larvy glochidie, které žijí 1-2 měsíce paraziticky na žábrách a kůži ryb, zejména pstruhů. Poté hostitele opouštějí a klesnou na dno, kde se mění v maličké perlorodky. Rostou velmi pomalu a mohou se dožít až 150 let.
- Perlorodka říční žila již ve středověku poměrně hojně v čistých potocích vysočin a hor na území Čech, Moravy a Slezska. Vybírání perel bylo v rukou vrchnosti a poddaným byl lov perlorodek přísně zakázán. Perlorodky se prohlížely opatrným pootevřením lastur, tak, aby nebyly usmrceny. Pytláci a žoldnéři však na perlorodky nebrali žádné ohledy, rozřezávali je noži nebo trhali napůl. V 18. století se sběr perel přestal vyplácet, během 19. a 20. století byly perlorodky ohroženy hlavně znečištěním a regulací vodních toků. Stupeň ohrožení v České republice je v současné době kriticky ohrožený (CR).

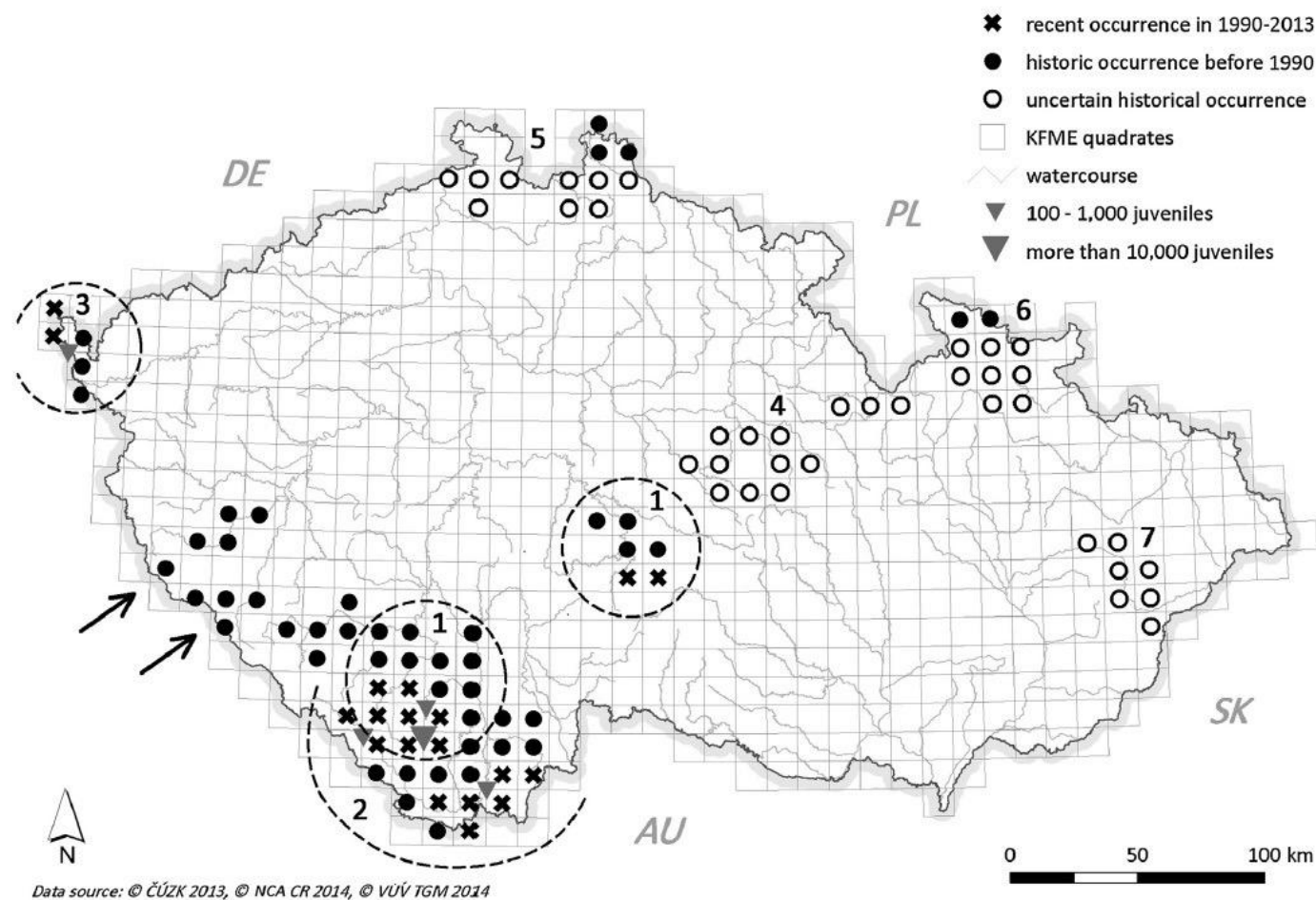

Fig. 1. Comparison of the historical and present occurrence of freshwater pearl mussels in the Czech Republic and the recent population reinforcement. The network of standard KFME squares and main river systems is indicated. Recently extinct and uncertain historic localities of *M. margaritifera* are as follows: No. 4 Orlice, Doubrava, Chrudimka; No. 5 Lužická Nisa/Lausitzer Neisse, Ploučnice; No. 6 Kladská Nisa/Nysa Klodzka; and No. 7 Bečva. Current populations are labelled according to their affiliation with the conservation units (CU). No. 1 Blanice CU comprises populations in Blanice, Zlatý potok, part of Teplá Vltava (southwestern Czech Republic) and Jankovský potok (central Czech Republic). No. 2 comprises Malše/Maltsch and part of Teplá Vltava. No. 3. Saale comprises populations in Lužní potok/Zinnbach and Bystřina/Wolfsbach. More details regarding the CUs are given in Fig. 5. Population reinforcement with grown juveniles according to their numbers is indicated by the symbol size (triangles). The arrows indicate the streams of Švarcava/Schwarzbach, Kamenný potok/Bieberbach and Kouba/Chamb (Danube Basin) that flow from the Czech Republic to Bavaria and Germany, where significant populations still occur.

Hnědásek chrastavcový (*Euphydryas aurinia*)

- Mimořádně vzácný denní motýl. Slavkovský les a další části Karlovarského kraje patří k jeho nejvýznamnějším oblastem v republice; AOPK uvádí, že dnes žije pouze na několika lokalitách Karlovarského kraje.
- Je motýl z čeledě babočkovitých (*Nymphalidae*). Motýli dosahují rozpětí křídel 35-38 milimetrů. V horách mají motýli odlišné zbarvení. Jsou mnohem menší a mají vedle světlejších barev také významně menší pestrost zbarvení. Tmavě hnědá základní barva dominuje. Nicméně nejedná se o poddruhy, protože v závislosti na nadmořské výšce probíhá kontinuální změna. Ta je ovlivněna různými podmínkami prostředí. Housenky horských forem jsou rovněž zbarveny rozdílně: jsou více černé a na sobě jen velmi malý podíl bílých teček.
- Vajíčka jsou kladena ve shlucích v několika vrstvách na spodní stranu listů čertkusu. Preferují přitom živné rostliny rostoucí ve výrazných shlucích, jež jsou obklopeny nižší a někdy až nezapojenou vegetací. Pouze zde je živná rostlina dostatečně viditelná pro kladoucí samice, a současně dost osluněná pro vyhřívající se larvy. Housenky jsou gregarické, žijí v pozdním létě a na začátku podzimu v zámotcích na listech živných rostlin; po zkonsumování rostliny se někdy celé hnízdo přesune na jiný trs čertkusu. Podmínkou úspěšného dokončení vývoje na jaře je možnost vyhřívání na trsech nízkých trav a příjem velkého množství potravy. Nápadně zbarvené kukly leží přímo na listech čertkusu.
- Motýl vytváří relativně malé populace, mezi nimiž však může docházet i ke značné výměně jedinců. Propojené populace populací (metapopulace) tak umožňují zpětnou kolonizaci zaniklých kolonií. Někteří jedinci přelétají i do značných vzdáleností. Motýl má výrazně strukturované chování během dne: imága dopoledne přijímají potravu, v poledních hodinách se samice věnují především kladení, zatímco samci buď patrolují nad porosty živné rostliny, nebo zaujímají vyčkávací strategii na osluněných a závětrných místech, často podél lesa nebo za hradbami keřů. Zde dochází k soubojům mezi samci. V pozdním odpoledni se motýli opět přeorientují na příjem nektaru, nocují ve vysoké trávě.

Euphydryas aurinia beckeri ♂

Euphydryas aurinia beckeri ♂ △

Euphydryas aurinia beckeri ♀

Euphydryas aurinia beckeri ♀ △

Euphydryas aurinia debilis ♂

Euphydryas aurinia debilis ♂ △

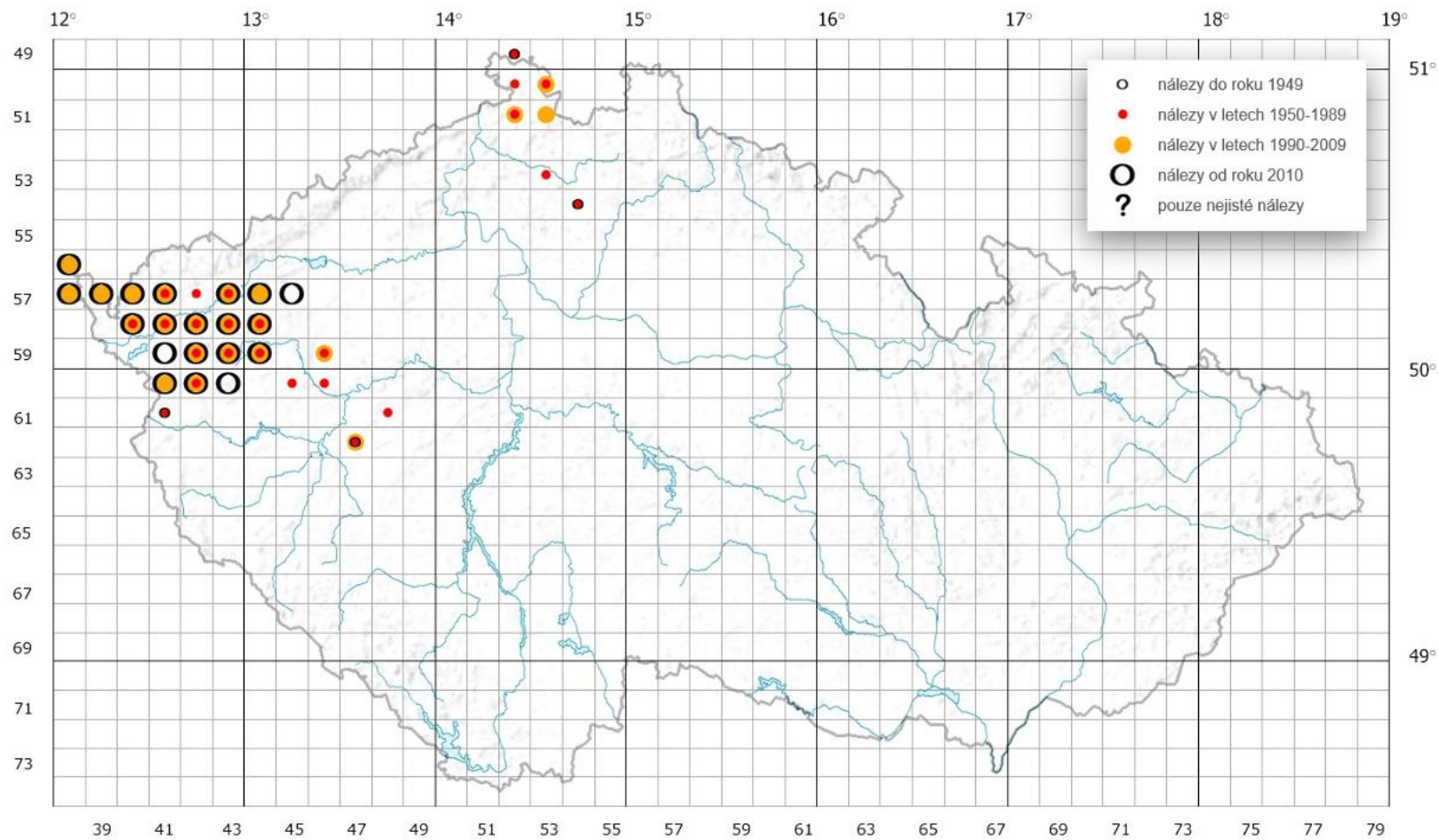

*Euphydryas aurinia
provincialis* ♂

Euphydryas aurinia provincialis
♂ △

Výskyt druhu *Euphydryas aurinia* dle záznamů v ND OP

Aktualizováno 20.3.2025

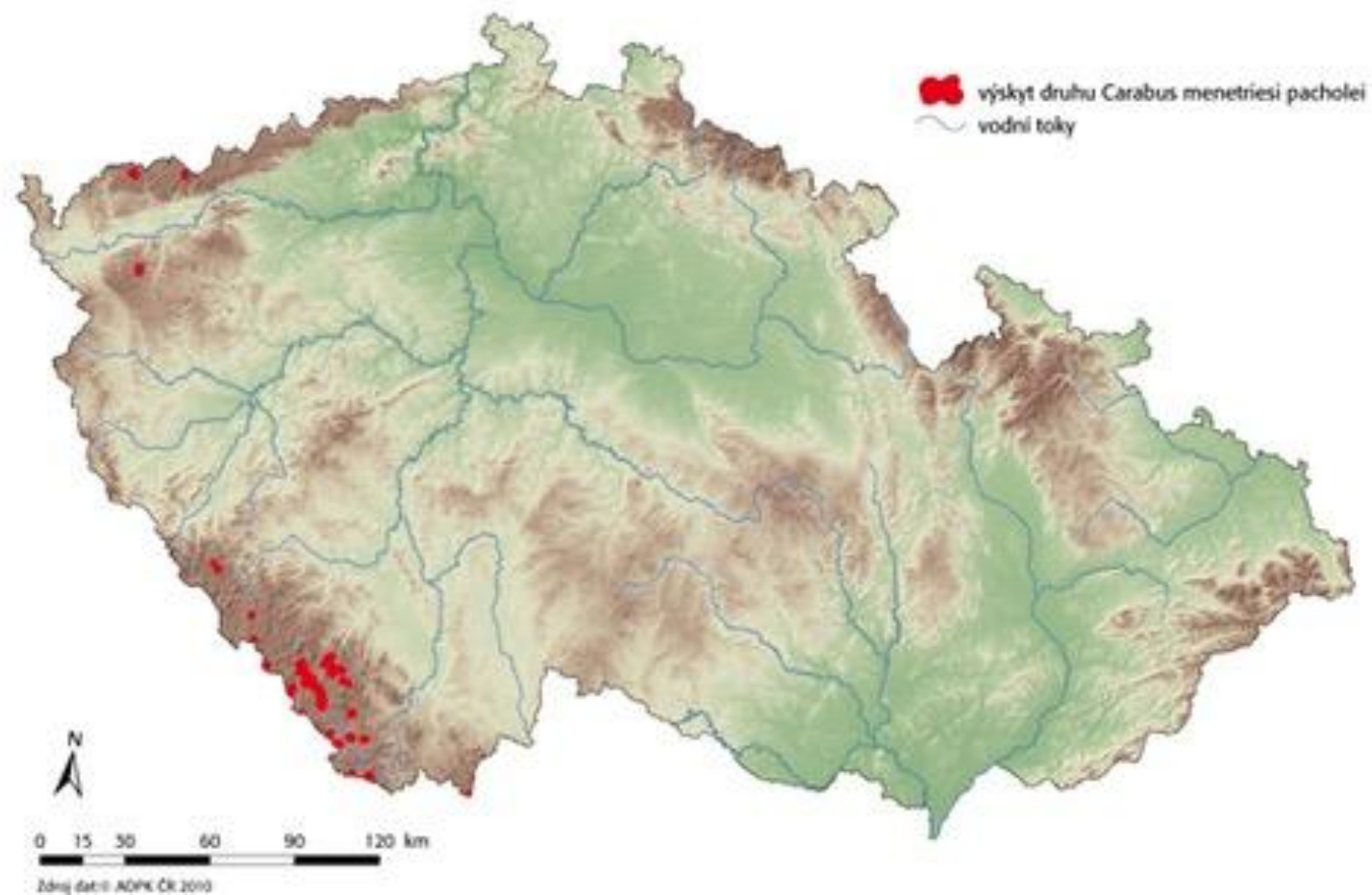
Kartografická prezentace © AOPK ČR 2025, podkladová data © ČÚZK

Střevlík Menétriesův (*Carabus menetriesi pacholei*)

- Vzácný chladnomilný střevlík rašelinišť Krušných hor. Patří mezi charakteristické faunistické speciality Krušnohorského plata.
- Střevlík Ménétriesův patří mezi kriticky ohrožené zástupce brouků čeledi střevlíkovití (*Carabidae*), jehož význam podtrhuje zařazení do Směrnice Rady 92/43/EEC (směrnice o stanovištích) jako prioritní druh, respektive do červeného seznamu ohrožených druhů. Jde o boreoalpinní druh se třemi poddruhy.
- Žije na původních rašeliništích, údolních i horských (tzv. vrchovištích), popř. rašelinných loukách či rašelinných lesních stanovištích ve vrstvě živého rašeliníku.
- Imaga se vyskytují od konce dubna do září, s maximem výskytu v květnu až v červnu v závislosti na nadmořské výšce. Dospělci jsou aktivní především v nočních hodinách. Imago i larva se živí drobnými bezobratlými, zvláště slimáky, červy a hmyzími larvami, popř. pavouky. Vajíčka kladou samice na přelomu května a června, celkový vývoj trvá asi sedm týdnů, přezimují jako imaga. Jedná se o víceletý druh.

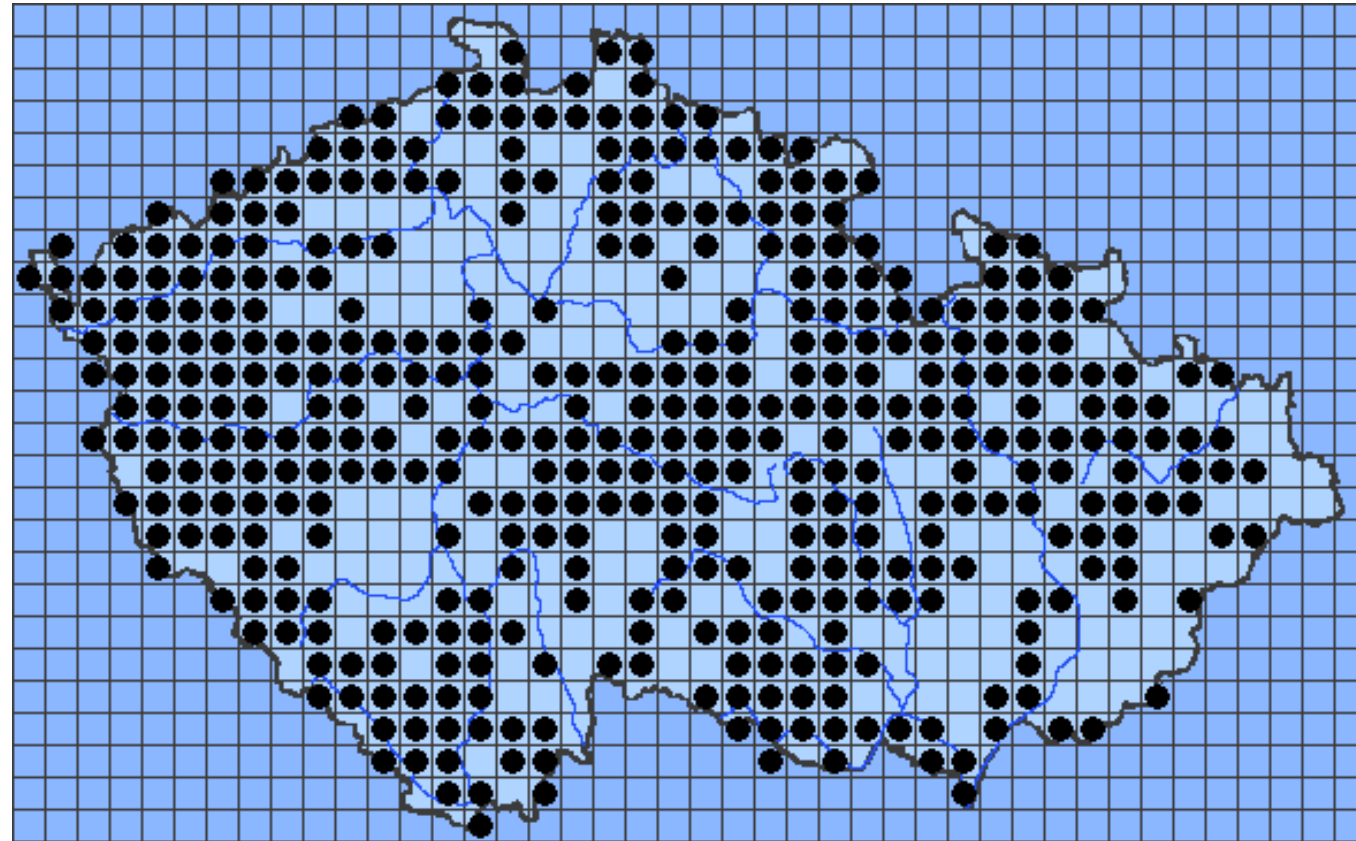

Netopýr černý (*Barbastella barbastellus*)

- Je nevelký evropský netopýr a jeden z druhů netopýra obývajících Česko.
- Má krátký nos, malé oči a široké uši. Obvykle váží 6 až 15 g. Délka předloktí je 36 až 42 mm. Rozpětí křídel dosahuje 260 až 290 mm, délka těla 45 až 60 mm. Jeho srst je hnědočerná až černá, vyskytuje se často albinismus. Starší jedinci mají na hřbetě obvykle světlé chlupy.
- Tento netopýr žije v koloniích (10 až 80 samic), v dutinách stromů a podobných suchých úkrytech. Loví převážně v lesích, ale také se často objevují u lidských obydlí a zalétávají i do bytů. Samci žijí samotářsky. Zimují v jeskyních nebo sklepích, buď jednotlivě nebo v hojném počtu (až 10 000).
- Kromě severní Skandinávie se vyskytuje po celé Evropě; v České republice je rozšířen téměř na celém území.

Netopýr velký (*Myotis myotis*)

- Je jeden z nejhojnějších a největších netopýrů obývajících Česko, který je současně také hojně rozšířen v Evropě kromě severských zemí.
- Hlava s tělem má 6,5-8 cm; ocas 4,8-6 cm; výška 1,2-1,6 cm; předloktí 5,5-6,8 cm; hmotnost 18-45 g, což je pro srovnání o něco větší velikost než má vlaštovka. Rozpětí křídel je až 37 cm. Z horní strany je netopýr velký převážně šedohnědý a ze spodní strany pak šedobílý. Jeho srst je obvykle jen krátká.
- Netopýr velký žije v přírodě v jeskyních, ale je schopen se přizpůsobit i soužití s člověkem, kdy vyhledává úkryt na půdách starých domů, ve sklepech a štolách. V době letních měsíců vytváří samice s mláďaty početné kolonie v místech, kde není průvan. Některé kolonie čítají až 4000 jedinců. Zimuje v podzemních prostorách (jeskyně, štoly) jednotlivě nebo i v početných shlucích.
- Netopýr velký loví za tmy, vyhledává větší hmyz, který lokalizuje pomocí ultrazvuku. Hlavní část jeho potravy představují velcí střevlíci, které sbírá z povrchu půdy a z hrabanky. Jeho oblíbenými lovišti jsou kosené louky a listnaté lesy s řídkým bylinným podrostem.
- K páření jedinců dochází dvakrát do roka v období podzimu a zimy, následuje březost, jež se pohybuje okolo 60-70 dní. Mláďe se rodí většinou jedno a během 40-50 dnů je schopné letu. Samostatným se stává přibližně po dvou měsících života.

